

MAHDOLLISUUKSIEN POHJOISMAAT

Suunnitteletko työskentelyä tai opiskelua
toisessa Pohjoismaassa?

SISÄLLYS

4	RAJANA VAIN MIELIKUVITUS
6	1 TYÖ JA OPIKELU
6	1.1 Työskentely
7	1.1.1 Euroopan työnvälitysjärjestelmä EURES
7	1.1.2 Raja-alueiden työnvälityspalveluja
7	1.1.3 Nordjobb
8	1.1.4 Työnhakuprosessi Pohjoismaissa
9	1.2 Opiskelu
9	1.2.1 Lukio-opinnot tai ammatilliset opinnot
10	1.2.2 Vaihto-opiskelu
10	1.2.3 Tutkinto-opiskelu yliopistossa tai korkeakoulussa
13	1.3 Tutkintojen vastaavuus ja tunnustaminen
13	1.3.1 Tutkintojen akateeminen tunnustaminen
14	1.3.2 Tutkintojen ammatillinen tunnustaminen
14	1.3.3 Europassi
15	2 OLESKELULUPA JA VÄESTÖKIRJANPITO
15	2.1 Oleskelu- ja työlupa
16	2.2 Väestökirjanpito ja rekisteröityminen
18	3 OPINTOTUKI
22	4 SAIRAUSVAKUUTUS JA TERVEYDENHUOLTO
22	4.1 Opiskelijoiden sairausvakuutus
24	4.2 Työntekijöiden sairausvakuutus
26	4.3 Terveystenhuolto
29	5 SOSIAALITURVA
30	5.1 Eläkkeet
30	5.2 Perhe-etuudet
30	5.3 Työttömyysturva

31	5.3.1 Työttömyyskassat ja työttömyyspäiväraha
31	5.3.2 Alku-/kynnystyössäoloehto
31	5.3.3 Vakuutuskausien siirto EU-/ETA-maiden välillä
32	5.3.4 Työnhaku ulkomailta kotimaisen työttömyyspäivärahan turvin
32	5.4 Asumisen tukimuodot
33	5.5 Toimeentulotuki
35	6 VEROTUS
35	6.1 Palkan verotus
36	6.2 Opintotuen verotus
38	7 MUUTA MUISTETTAVAA MUUTON YHTEYDESSÄ
38	7.1 Yksityisvakuutukset
38	7.2 Asunnonhaku
39	7.3 Pankkitilin avaaminen
40	7.4 Muuttotavarat, lääkkeet ja lemmikkieläimet
42	8 OPISKELIJA- JA NUORISOALENNUKSET POHJOISMAISSA
44	9 NEUVONTA JA LINKKEJÄ
44	9.1 Yleistietoa
44	9.2 Työskentely
45	9.3 Lehdet
46	9.4 Väestörekisteri- ja sosiaaliviranomaiset
46	9.5 Kielikurssit
47	9.6 Opiskelu
48	9.7 Asunnonvälitys
49	9.8 Verotus
49	9.9 Muuta maakohtaista tietoa
52	10 MUUTTAJAN MUISTILISTA

RAJANA VAIN MIELIKUVITUS

”Globalisaatio on saanut maailman kutistumaan ja me Pohjoismaiden kansalaiset matkustelemme entistä useammin maailman etäisimpiinkin kolkkiin.

Mutta juuri vieraita kulttuureja kohdatessaan alkaa myös arvostaa omaa kotoista pohjoismaisuuttaan uskomattoman paljon. Ja lukemattomille nuorille, kuten esimerkiksi minulle itselleni, kävi niin, että haluan tutkia pohjoista luontoa, kulttuuria, historiaa ja kansanluonnetta tarkemmin (paremmin, syvemmin).

Avoimet rajat, yhteinen historia ja sukulaiskielet ovat sellaista, mitä voimme hyödyntää vaaliesamme pohjoismaista yhteyttä tulevaisuudessakin ja vain mielikuvitus asettaa rajat sille, mikä voi ylittää Pohjoismaiden sisäraajat.”

- Per Høberg, Tanska, nordjobbari Ruotsissa ja Norjassa

Per Høbergin sanoihin on helppo yhtyä. Pohjoismailla on pitkät perinteet kansalaistensa vapaan liikkuvuuden edistämisessä ja turhiin esteiden poistamisessa maiden väliltä. Liikkuminen maiden välillä

sujuukin helposti lukuisten pohjoismaisten sopimusten ja nuorten osalta myös vaihto-ohjelmien takia.

Pohjoismaiset sopimukset, kuten sopimus yhteisistä työmarkkinoista ja passivapaudesta ovat helpottaneet kansalaisten liikkumista jo 1950-luvulta lähtien. Kaikki Pohjoismaat eli Tanska, Suomi, Islanti, Norja ja Ruotsi kuuluvat sopimusten piiriin, ja käytännössä sopimusten on tarkoitus turvata Pohjoismaiden välillä liikuttaessa toisen Pohjoismaan kansalaisille samat oikeudet kuin maan omille kansalaisille.

Tanskan itsehallintoalueiden Färsaarten ja Grönlannin kohdalla sopimuksissa on joitain poikkeuksia, jotka sinun kannattaa tarkistaa esimerkiksi kääntymällä pohjoismaisen neuvontapalvelun Haloo Pohjolan puoleen: www.haloopohjola.fi.

Nykyisin kaikki Pohjoismaat Tanskan itsehallintoalueita Grönlantia ja Färsaaria lukuun ottamatta ovat Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäseniä, ja kansalaisten oikeuksia asua ja matkustaa EU-/ETA-alueella parannetaan jatkuvasti Euroopan yhdenytymisen myötä.

Muuhun EU-/ETA-alueeseen verrattuna Pohjoismaiden kansalaisten liikkuminen Pohjoismaiden välillä on kuitenkin haluttu tehdä vielä helpommaksi omien sopimusten avulla ja liikkumisen esteiden kartoittamiseen ja poistamiseen panostetaan todella paljon pohjoismaisessa yhteistyössä.

Tämä opas on tarkoitettu Sinulle, joka suunnittelet ottavasi hyödyn irti etuoikeudestasi Pohjoismaissa opiskelun tai työskentelyn kautta! Oppaan ensisijainen tarkoitus on kertoa niistä käytännön muuttomuodollisuuksista, jotka on hyvä huomioida ja selvittää ennen muuttoa toiseen Pohjoismaahan oleskelet siellä sitten lyhyemmän tai pidemmän aikaa.

Muuttomuodollisuuksien lisäksi opas sisältää perustietoa työnhakusta ja opiskelusta Pohjoismaissa, jotta tietäisit myös, kuinka toimia ja keneen ottaa yhteyttä uudessa asuinmaassasi. Vinkkejä lisätiedon etsintään olemme keränneet op-

paan lopusta löytyvään linkit-osiin, josta löydät myös yhteystieto- ja neuvontaa antaviin tahoihin eri Pohjoismaissa.

Opas on työstetty osana Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto ry:n käynnistämää Rajattomia mahdollisuuksia nuorille Pohjolassa-hanketta. Hanke on yksi Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajakauden 2007 toimenpiteistä, jonka tarkoitus on helpottaa ja edistää eritoten nuorten ja opiskelijoiden liikkuvuutta Pohjoismaissa.

Oppaan pääasialliset rahoittajat ovat Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Suomen ulkoasiainministeriö ja se on työstetty yhteistyössä Haloo Pohjola -neuvontapalvelun, viranomaistahojen ja nuoria neuvovien tahojen kanssa. Hyviä lukuhetkiä ja riemukkaita kokemuksia Pohjoismaissa!

Tekijät
Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto ry

PARANNUSEHDOTUKSIA OPPAAN SISÄLTÖÖN?

Jos sinulla on parannusehdotuksia oppaan sisältöön, laita viestiä Pohjola-Nordenin Nuorisoliittoon: www.pnn.fi tai pnn@pohjolanden.fi. Päivitämme oppaan sisällön säännöllisesti.

Tekijä ei ole vastuussa oppaan sisällön virheettömyydestä, koska tiedot ja ohjeet ovat yleisiä eivätkä ne siten ole kaiken kattavia ja täydellisiä tai alati täysin ajantasalla olevia. Yksittäisissä tapauksissa tekijä kehottaa kääntymään oppaassa mainittujen lisätietoja antavien tahojen tai viranomaisten puoleen.

1 TYÖ JA OPISKELU

Opiskelu urbaanissa Kööpenhaminassa, work and holiday -reissu Grönlannissa, hiihtopummin elämää Åressa, työt matkailualalla Ahvenanmaalla – vain mielikuvituksesi on rajana!

Aina ruoho ei ole vihreämpää Atlantin toisella puolella, vaan huikeita hetkiä ja kokemuksia voit löytää myös läheltäsi – Pohjolasta. Miksi et siis lähtisi ja kokeilisi mitä Pohjolalla on sinulle tarjottavana?

Matkaan voit lähteä joko itsenäisesti tai erilaisten vaihtohjelmien kautta. Tässä osiossa kerrotaan erilaisista työ- ja opiskelumahdollisuuksista Pohjoismaissa ja annetaan vinkkejä lisätiedon etsintään.

1.1 Työskentely

Lähtiessäsi toiseen Pohjoismaahan töihin et tarvitse työlupaa. Rekisteröityessäsi muuttomaan väestörekisteriviranomaisille sinulla on myös toisen Pohjoismaan kansalaisena oikeus ilmoittautua työnhakijaksi paikallisessa työvoimatoimistossa ja oikeus käyttää maan työvoimapalveluita.

Eri Pohjoismaiden työvoimahallintojen kotisivut löydät Ruotsin

työvoimahallinnon kotisivun Nordiska jobb -osiosta: www.ams.se > Söka jobb > Utomlands.

Jos olet työtön työnhakija, voit mahdollisesti myös siirtää työttömyysturvasi kolmeksi kuukaudeksi toiseen Pohjoismaahan työnhakua varten. Lisätietoa löydät oppaan kohdasta 5.3.4 *Työnhaku ulkomailta kotimaisen työttömyyspäivärahan turvin.*

Kuten käytännön työelämässä yleensä, myös Pohjoismaissa parhaan tuloksen työnhaussa tuottaa aktiivinen tiedonetsintä. Aluksi sinun kannattaa tutustua paikallisen työvoimatoimiston ja työministeriön palvelusivuihin, joista löydät ajantasaiset tiedot työvoimatoimistoihin ilmoitetuista avoimista työpaikoista. Ulkomailta käsin työnhaussa sinua voivat auttaa myös työvoimatoimistojen EU-RES-neuvojat, jotka antavat tietoa koko Euroopan alueella työskentelyä koskevissa kysymyksissä.

Kaikissa Pohjoismaissa suurta osaa työpaikoista ei kuitenkaan ilmoiteta julkisissa työnvälitysjärjestelmissä. Virallisten tahojen lisäksi voit hakea töitä esim. ottamalla suoraan yhteyttä yrityksiin. Monet

yrietykset rekrytoivat työntekijöitä omien kotisivujensa kautta.

Myös yksityiset työnvälitysyrietykset ovat tulleet entistä suositummiksi kaikissa Pohjoismaissa, ja työtä voi hakea niiden kautta helposti myös ulkomailta käsin.

Lehtien työpaikkailmoituksiakin kannattaa seurata. Listan suurileikkisimmistä sanomalehdistä löydät tämän oppaan osiosta *9 Neuvonta ja linkkejä*. Samasta osiosta löydät myös työnhakusivustojen yhteystietoja eri Pohjoismaissa.

1.1.1 Euroopan työnvälitys-järjestelmä EURES

EURES (European Employment Services) on Euroopan komission työnvälitysjärjestelmä, joka kattaa EU-maiden lisäksi myös EU:n ulkopuoliset ETA-maat Norjan ja Islannin. Paikallisessa työvoimatoimistossa työskentelevät EURES-neuvojat antavat sinulle tietoa työskentelyä koskevista kysymyksistä koko Euroopan alueella.

Sinua lähimmän EURES-neuvojien yhteystiedot löydät EURES-verkoston verkkosivuilta <http://europa.eu.int/eures>, jossa voit myös mm. selata järjestelmässä mukana olevien maiden työvoimahallinnoille ilmoitettuja avoimia työpaikkoja. Verkkosivuilla on myös CV-tietopankki, johon voit jättää työhakemuksesi ja ansioluettelosi ja näin esittäytyä suoraan mahdollisille työnantajille.

1.1.2 Raja-alueiden työnvälitys

Jos mielessäsi on työskentely Pohjoiskalotin alueella, on aiheesta tietoa tarjolla Arctic Jobnetissä eli Eures Crossborder Tornedalen kumppanuushankkeen, Barents Arbetsmarknad -projektin sekä Pohjoiskalotin työvoimaviranomaisten yhteisellä kotisivulla: www.arcticjobnet.net. Öresundin alueella sinua auttaa Öresunddirekt-neuvontapalvelu: www.oresunddirekt.com. Näiltä kummaltakin kotisivulta löytyy myös paljon käytännön tietoa muuttomuodollisuuksista Suomen ja Ruotsin sekä Tanskan ja Ruotsin välillä. GrenseTjänsten-infokeskus, www.gtm.no, auttaa puolestaan Ruotsin ja Norjan välillä liikkuvia henkilöitä.

1.1.3 Nordjobb

Nordjobb on 18–28-vuotiaille nuorille suunnattu kesätyövaihto-ohjelma, joka tähtää työvoiman liikkuvuuden parantamiseen Pohjoismaiden välillä. Ohjelman yhtenä tavoitteena on myös nuorten pohjoismaisten kielten osaamisen sekä kulttuurien tuntemuksen lisääminen Pohjolassa.

Nordjobb tarjoaa sinulle työpaikan lisäksi mielenkiintoista vapaa-ajanohjelmaa, välittää sinulle asunnon työajaksi ajaksi sekä huolehtii muista käytännön asioista.

Työpaikkoja on monilla eri aloilla kaikissa Pohjoismaissa ja itsehallintoalueilla. Lisätietoa ohjelmasta ja työpaikoista löydät Nordjobbin kotisivulta www.nordjobb.net.

1.1.4 Työnhakuprosessi Pohjoismaissa

Suunnitellessasi lähtöä ulkomaille kannattaa kohdemaan kielitaitoa parantaa jo ennen muuttoa ja tämä pätee myös Pohjoismaissa liikuttaessa.

Tanskassa, Ruotsissa ja Norjassa hakijat voivat joissain tilanteissa tehdä työhakemuksensa myös toisella skandinaavisella kielellä eli ruotsiksi, tanskaksi tai norjaksi.

Suomi on kaksikielinen maa, mutta useimmissa työpaikoissa vaaditaan suomen kielen perustaitoa. Osaan työpaikkoja voi hakea myös ruotsiksi.

Kaikissa Pohjoismaissa, varsinkin suurissa kansainvälisissä ja tekniikka-alan yrityksissä, käytetään yhä enenevässä määrin myös englantia työkielenä. Tietoa pohjoismaisten kielten kursseja järjestävistä tahoista eri Pohjoismaissa löydät oppaan osiosta *9 Neuvonta ja linkejä*.

Työhakemukseen tulee aina liittää ansioluettelo eli CV. Lisäksi hakemuksessa olisi hyvä mainita kaksi suosittelijaa.

Jotkut työnantajat toivovat todistusjäljennöksiä hakemuksen mukana lähetettäviin työtodistuksiin. Joissain tapauksissa todis-

tusten käännättämisestä saattaa myös olla apua.

Maakohtaisia vinkkejä hakemusten kirjoittamiseen ja työhaastatteluun löydät esim. EURES-portaalista, <http://europa.eu.int/eures>, ja englanninkieliseltä Expertise in Labour Mobility -sivustolta, www.labourmobility.com.

Myös työsopimusta solmiessa si kannattaa olla tarkkana. Muista aina tehdä sopimus kirjallisena ja tarkistaa, että kumpikin osapuoli on allekirjoittanut sopimuksen. Myös työsopimuksen sisällön selvittämiseen kannattaa varata aikaa.

Tietoa työlainsäädännöstä ja työnantajaa velvoittavista työntekijöitä koskevista vaatimuksista löydät Haloo Pohjolan kotisivuilta, www.haloopohjola.fi. Lisätietoa maittaisista työsopimuksista, työajasta ja lomista löydät myös EURES-verkkopalvelun kohdasta Eläminen ja työskentely, <http://europa.eu.int/eures>.

HUOM! Joissain ammateissa kuten terveydenhuoltoalalla tarvitaan tutkinnon ammatillista tunnustamista, joka saattaa viedä aikaa. Tietoa ns. säännellyistä ammateista ja ammatillisesta tunnustamisesta löydät Haloo Pohjolan sivuilta, www.haloopohjola.fi, sekä Enic-verkoston sivuilta, <http://www.enic-naric.net>.

1.2 Opiskelu

Pohjoismaiset sopimukset ja vaihto-ohjelmat tarjoavat monia mielenkiintoisia opiskelumahdollisuuksia Pohjoismaissa. Sopimukset takaavat mm. toisessa Pohjoismaassa asuville mahdollisuuden päästä lukio- ja ammatilliseen koulutukseen sekä julkiseen korkeakouluasteen koulutukseen samoilla tai vastaavanlaisilla ehdoilla kuin maan omille hakijoille.

Käytännössä voit siis esimerkiksi hakea islantilaisella lukioto-distuksella yliopistoihin muissa Pohjoismaissa, mikäli muuten täytät pääsyvaatimukset, tai vaikkapa hakeutua norjalaisella peruskoulun päättötodistuksella lukio-opintoihin tai ammatillisiin opintoihin toiseen Pohjoismaahan.

Pohjoismaisissa sopimuksissa on sovittu myös toisessa Pohjoismaassa suoritettujen opintojen, osaopintojen ja kurssien hyväksi lukemisesta sekä mahdollisuudesta suorittaa osa opinnoista toisessa Pohjoismaassa. Sopimukset eivät kuitenkaan koske jatko-opiskelijoita (tohtorintutkinto). Sinun on myös mahdollista saada hyväksi luettua toisessa Pohjoismaassa suoritettuja harjoittelujaksoja, mikäli ne ovat pakollisia ammatinopinnoissasi.

Vältyäksesi ikäviltä yllätyksiltä tarkista ennen lähtöä opintojesi hyväksymisen säännöt osaksi tutkintoasi tai toisessa Pohjoismaassa suoritettujen tutkinnon tunnustami-

sen säännöt kotimaassasi. Lisätietoja löydät Enic-verkoston sivuilta: <http://www.enic-naric.net>.

1.2.1 Lukio-opinnot tai ammatilliset opinnot

Pohjoismaisen toisen asteen koulutusta koskevan sopimuksen mukaan toisesta Pohjoismaasta tulevalle opiskelijalle tarjotaan maksuton lukio-opetus tai opetus ammatillisessa oppilaitoksessa. Kustannukset maksaa tällöin vastaanottava koulu, joka voi vastavasti lähettää omia opiskelijoitaan muihin pohjoismaisiin lukioihin tai ammatillisiin oppilaitoksiin.

Pääsääntönä sopimuksessa on, että sinulle opiskelijana tai perheellesi ei saa koitua kuluja toisessa Pohjoismaassa suoritettavista toisen asteen opinnoista. Koska sopimus ei koske yksityisiä lukioita, ammatillisia oppilaitoksia tai opintolinjoja, on hyvä etukäteen tarkistaa, minkä tahon ylläpitämä koulu on.

Sopimustekstin Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä lukioita ja ammatillisia oppilaitoksia koskevasta pohjoismaisesta koulutusyhteistyöstä löydät Pohjoismaiden ministerineuvoston sivuilta osoitteesta www.norden.org > Avtal > Utbildning.

Lisätietoa koulutusjärjestelmästä Tanskassa löydät esim. Uddannelsesguiden-sivustosta www.ug.dk, Suomessa Opetus-

hallituksen kotisivulta www.oph.fi, Islannissa opetusministeriön kotisivulta www.mrn.stjr.is, Norjassa Utdanningsdirektoratetin kotisivulta www.udir.no ja Ruotsissa Skolverketin kotisivulta www.skolverket.se.

1.2.2 Vaihto-opiskelu

Pohjoismaiden ministerineuvoston Nordplus-ohjelmaperheen tarkoituksena on edistää koulutusalan liikkuvuutta ja yhteistyötä Pohjoisessa. Vuonna 2008 ohjelmaperhe laajenee kattamaan Pohjoismaiden lisäksi kaikki Baltian maat.

Puiteohjelma jakaantuu neljään alaohjelmaan. Yksi alaohjelmista, Nordplus Junior, koskee lukioita, ammatillisia oppilaitoksia ja niiden opettajia sekä yksittäisiä oppilaita.

Toinen alaohjelmista, korkeakoulujen Nordplus-verkosto, toimii sekä yksittäisten laitosten välillä että yliopistojen tasolla. Nordplus-stipendit myönnetään enintään yhdeksi vuodeksi päätoimiseen opiskeluun, joka tähtää perustutkinnon suorittamiseen. Opettajat voivat hakea tukea opetusjaksoon toisessa Pohjoismaassa. Tietoa stipendeistä saat yliopistosi vaihtokoordinaattorilta.

Korkeakouluopiskelijoiden vaihto-opiskeluun kannustetaan myös koko Euroopan tasolla Erasmus-stipendein, jotka jaetaan Nordplus-stipendien tavoin suoraan oppilaitosten kautta.

Maakohtaisia apurahoja sekä stipendejä voit tiedustella oman maasi kansainvälisen henkilövaihdon keskukselta; Tanskassa Cirus, www.cirusonline.dk, Suomessa CIMO, www.cimo.fi, Islannin yliopiston kansainvälinen toimisto, www.ask.hi.is/page/forsidaenglish, Norjassa Senter for internasjonalisering av høgre utdanning, www.siu.no, ja Ruotsissa Internationella programkontoret, www.programkontoret.se.

Lisäksi erilaiset säätiöt ja rahastot jakavat vuosittain opiskelu- ja oppinäytetyöapurahoja esimerkiksi tietyn alan opiskelijoille tai erityisesti vähävaraisille opiskelijoille.

1.2.3 Tutkinto-opiskelu yliopistossa tai korkeakoulussa

Työnteko tai vaihto-opiskelu eivät ole ainoita mahdollisuuksiasi valloittaa muita Pohjoismaita. Voit myös esimerkiksi hakea pohjoismaiseen yliopistoon tai korkeakouluun tutkinto-opiskelijaksi. Myöskään perustoimeentulo ulkomaan opintojen aikana ei ole ongelma, koska ulkomaan opintojen rahoituksessa auttaa usein kotimaasta mukaan saatava opintotuki.

Koulutus ja tutkinnot ovat Pohjoismaissa edelleen vahvasti kansallisia. Ns. Bolognan prosessin seurauksena koko Euroopan alueen korkeakoulutusjärjestelmää ollaan kuitenkin yhdenmukaistamassa ja liikkumisesta maiden välillä tulee helpompaa. Pohjoismainen kor-

keakoulusopimus on myös jo pitkään mahdollistanut korkeakouluopinnot muissa Pohjoismaissa, jos hakijan todistus oikeuttaa tähän kotimaassa.

Tutkinnon akateemisen ja ammatillisen tunnustamisen suhteen Pohjoismaiden suuntaviivat ovat myös varsin yhtenäiset. Pohjoismaisen yliopistohallinnon yhteistyöelin NUAS ylläpitää Ut i Norden -sivustoa, jolta löydät tietoa eri Pohjoismaiden korkeakoulutuksesta ja linkit kaikkiin korkeakouluihin: www.utinorden.org. Seuraavassa esitellään lyhyesti kansallisia korkeakoulutuksen järjestelmiä.

HUOM! Muista tarkistaa mitä liitteitä hakemukseen tulee liittää. Jos esimerkiksi olet korottanut joitakin arvosanojasi ylioppilastutkinnon suorittamisen jälkeen, kannattaa sinun olla erityisen tarkka hakemuksen täyttämässä.

Tanska

Tanskassa opetusta tarjoavat viisi yliopistoa ja sadat korkeakoulut. Alempi korkeakoulututkinto (ns. Bachelor) on kolmevuotinen ja tämän jälkeinen ylempi korkeakoulututkinto kaksivuotinen. Ylempää korkeakoulututkintoa kutsutaan nimellä kandidat. Opetuskielenä toimivat tanska ja englantia, mutta erityistapauksissa kuulusteluja voidaan suorittaa myös norjaksi ja ruotsiksi. Jotkut yliopistot tarjoavat myös erityisiä ulkomaalaisille suunnattuja tutkintokokonaisuuksia.

Ulkomaalaisten opiskelijoiden haku tapahtuu yliopiston kautta, ja saatu opinto-oikeus koskee opintoja ylempään korkeakoulututkintoon asti. Tanskalaiset voivat hakea yhteishaussa suoraan internetistä osoitteesta www.optagelse.dk löytyvän hakulomakkeen avulla. Sisäänpääsyvaatimukset ovat erilaisia eri tutkintojen ja kokonaisuuksien kesken. Osoitteesta www.ug.dk löydät tietoa tutkinnoista ja niiden sisäänpääsyvaatimuksista.

Suomi

Suomessa opetusta tarjoavat yli 20 yliopistoa ja 30 korkeakoulua. Opetusta tarjotaan niin suomeksi, ruotsiksi kuin englanniksikin.

Alempi korkeakoulututkinto eli kandidaatintutkinto kestää kolme vuotta ja maisteriohjelma on kaksivuotinen. Yleisenä käytäntönä on, että tutkinto-opiskelijat hakevat suoraan maisteriohjelmaan.

Haku aika on keväällä muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Hakijat hakevat suoraan yliopistoon ja saavat kutsun pääsykokeisiin. Lisää tietoa tutkinto-ohjelmista löydät Cimon sivulta <http://finland.cimo.fi/> ja oppilaitosten omilta sivuilta.

Ammattikorkeakoulujen haku on kaksi kertaa vuodessa, syksyisin ja keväisin. Ammattikorkeakoulusta saatava alempi ammattikorkeakoulututkinto vastaa yliopistojen kandidaatintutkintoa.

Tämän jälkeen opintoja on mahdollista jatkaa ylempään

ammattikorkeakoulututkintoon, jonka suorittaminen vaatii myös alan työkokemusta. Lisätietoja ammattikorkeakoulutuksesta Suomessa saat osoitteesta www.yhansokan.fi.

Ammattikorkeakoulujen vieras-kielisiin Bachelor-ohjelmiin voi hakea yhteishaun kautta www.admissions.fi.

Islanti

Islannissa on tällä hetkellä 9 ylemmää korkeakouluopetusta tarjoavaa tahoa. Melkein kaikki niistä ovat valtion hallinnoimia. Opetuskieleinä toimii islanti. Hakuaika korkeakouluihin on laitoksesta riippuen maaliskuusta kesäkuuhun ja hakijat hakevat suoraan oppilaitoksiin. Ohjeita hakemisesta, hakemuksen mukaan liitettävistä todistuksista ja sisäänoton aikatauluista löydät oppilaitosten sivuilta. Alkuun pääset Islannin yliopiston kotisivun www.ask.hi.is kautta.

Norja

Norjassa korkeakoulutasoista koulutusta antavat useat eri tahot, ja opetusta löytyy niin norjaksi kuin englanniksikin. Hyvä englannin kielen taito on jopa vaatimus korkeakouluopiskelijoille Norjassa. Jotkut yliopistot tarjoavat myös erityisiä ulkomaalaisille suunnattuja tutkintokokonaisuuksia.

Norjalainen tutkinto koostuu kolmevuotisesta alemmasta korkeakoulututkinnosta (bachelor) ja

kaksivuotisesta ylemmästä korkeakoulututkinnosta (master). Yliopistoon sisäänpääsy antaa opinto-oikeuden ylempään korkeakoulututkintoon. Lisätietoja opiskelusta Norjassa saat osoitteesta www.studyinnorway.no ja hakemisesta osoitteesta <http://info.samordnaopptak.no>.

Ruotsi

Ruotsi on kuulunut syksystä 2007 lähtien eurooppalaiseen korkeakoulujärjestelmään kolmevuotisine kandidaatin ja kaksivuotisine maisterintutkintoineen. Alemman korkeakoulututkinnon jälkeen opiskelija voi valita kaksivuotisen maisterintutkinnon (master) sijasta myös yksivuotisen maisteritutkinnon (magister).

Haku yliopistoihin ja korkeakouluihin tapahtuu lukion päättötodistuksella ja ylioppilastodistuksella, mutta huomioon tulee ottaa myös hakukelpoisuus (ns. grundläggande ja särskild behörighet). Ulkomaisille opiskelijoille hakukelpoisuus edellyttää mm. todistusta riittävästä ruotsin kielen taidosta, esim. lukio- tai TISUS-todistusta. Joillakin oppiaineilla kuten lääketieteellä voi olla myös muita erityisvaatimuksia.

Lisätietoa tutkinto-opiskelusta Ruotsissa löydät osoitteesta www.studera.nu, jonka kautta voit myös hakea opintoihin. Jotkut korkeakoulut hoitavat kuitenkin uusien opiskelijoiden sisäänoton itse, jol-

loin sinun kannattaa ottaa suoraan yhteyttä kyseiseen kouluun.

1.3 Tutkintojen vastaavuus ja tunnustaminen

Bolognan prosessista huolimatta koulutus ja tutkinnot ovat siis Pohjoismaissa kansallisia. Myös yleisivistävän koulutuksen pituudessa on eroja eri maiden välillä. Esimerkiksi Islannissa toisen asteen koulutus kestää neljä vuotta muiden Pohjoismaiden kolmen vuoden sijaan.

Jos olet suunnittelemassa opintoja toisessa Pohjoismaassa, kannattaa sinun tarkistaa jo lähtövaiheessa tutkintojen tunnustamiseen liittyvät seikat välttyäksesi ikäviltä yllätyksiltä.

Tutkinnon tunnustamisella tarkoitetaan päätöstä toisessa maassa suoritettujen tutkinnon antamista kelpoisuudesta jossakin toisessa maassa. Tutkintojen tunnustaminen perustuu kansainvälisiin ja pohjoismaisiin sopimuksiin, EU-direktiiveihin, lakeihin ja asetuksiin. Valmiita vastaavuuslistoja ei ole olemassa, vaan päätöksen kelpoisuudesta tekevät toimivaltaiset viranomaiset.

Tässä osiossa esitellään lyhyesti tutkintojen akateeminen ja ammatillinen tunnustaminen sekä osamisen ja koulutustietojen vertailun helpottamiseen EU-/ETA-alueella suunniteltu Europassi.

1.3.1 Tutkintojen akateeminen tunnustaminen

Tutkintojen akateeminen tunnustaminen tarkoittaa sekä pääsyä koulutukseen ulkomaisen koulutuksen perusteella että ulkomaisten opintojen hyväksi lukemista osaksi suoritettavaa tutkintoa. Tutkinnon tunnustaminen antaa tiettyjä oikeuksia, mutta ei tee tutkinnosta kotimaista.

Pohjoismaissa tutkintojen akateemista tunnustamista haetaan siitä oppilaitoksesta, josta opiskelupaikkaa aiotaan hakea tai opintoja jatkaa.

Opiskelija voi kääntyä myös yliopistojen ja oppilaitosten kanssa kiinteässä yhteistyössä toimivan kansallisen toimiston puoleen, joka toimii informaatiokeskuksena sekä lausuntojen antajana tutkinnontunnustamiskysymyksissä. Tanskassa tästä tehtävästä vastaa CIRIUS, www.ciriusonline.dk, Suomessa Opetushallitus, www.oph.fi/tutkintojentunnustaminen, Islannissa Akateemisten suhteiden toimisto NARIC/ENIC, www.naric-enic.hi.is, Norjassa Nokut, Nasjonalnalt organ for kvalitet i utdanningen, www.nokut.no, ja Ruotsissa Högskoleverket, www.hsv.se.

1.3.2 Tutkintojen ammatillinen tunnustaminen

Tutkintojen ammatillisella tunnustamisella tarkoitetaan ulkomaisen koulutuksen tuottaman ammatillisen kelpoisuuden ja pätevyyden tunnustamista.

Yleinen sääntö Pohjoismaissa on, että tutkinnon ammatillista tunnustamista vaaditaan vain ns. säänneltyjen ammattien kohdalla. Säänneltyjen ammattien kelpoisuusvaatimukset on määritelty laeissa tai asetuksissa, ja toimivaltaiset viranomaiset päättävät ulkomaisen tutkinnon tuottamasta kelpoisuudesta.

Useissa maissa säänneltyjä ammatteja ovat esimerkiksi opettajat, sosiaalityöntekijät, terveydenhuollon ammatinharjoittajat, eläinlääkärit, julkishallinnon tilintarkastajat, kauppakamarin tai keskuskauppakamarin hyväksymät tilintarkastajat, asianajajat ja merenkulun ammatinharjoittajat.

Pohjoismaiset ENIC-NARIC-toimistot antavat sinulle lisätietoa myös säännellyistä ammateista ja niiden kelpoisuusvaatimuksista: www.enic-naric.net.

Niissä ammateissa, joissa ammatinharjoittamisoikeutta tai tiettyä kelpoisuutta ei vaadita, työnantajat arvioivat itse työnhakijan pätevyyden ja soveltuvuuden tehtävään.

1.3.3 Europassi

Europassi on henkilökohtainen asiakirjoista koostuva kansio joka helpottaa koulutustietojen dokumentointia ja antaa kokonaiskuvan hankkimistasi tiedoista ja taidoista.

Europassi-järjestely perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseen ja se on käytössä kaikissa EU-/ETA-maissa.

Europassi koostuu viidestä asiakirjasta, joista voit ottaa käyttöösi niin monta kuin tarvitset. Koulutuksen ja harjoittelun antamien valmiuksien lisäksi Europassissa voit esittää myös virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella, esimerkiksi työelämässä tapahtuneen oppimisen kautta hankittua osaamistasi.

Lisätietoja ja ohjeet Europassin käyttöön löydät osoitteesta <http://europass.cedefop.europa.eu>.

2 OLESKELULUPA JA VÄESTÖKIRJANPITO

Menettely väestörekisteröinnin ja muiden mahdollisten lupien kanssa riippuu kansalaisuudestasi ja siitä kuinka pitkään oleskelet toisessa Pohjoismaassa. On myös hyvä huomioida, että vaikka muuttaisit toiseen Pohjoismaahan ja rekisteröityisit siellä asuvaksi, et kuitenkaan menetä kansalaisuuttasi. Tässä osiossa kerrotaan pääpiirteissään käytännöt niin pohjoismaalaisille kuin muulta EU-/ETA-alueelta tai sen ulkopuolelta tuleville henkilöille.

2.1 Oleskelu- ja työlupa

Pohjoismaiden välillä liikkuvat Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse oleskelu- tai työlupaa toisessa Pohjoismaassa. Muiden EU-/ETA-maiden kansalaiset (EU ja Liechtenstein) voivat oleskella vapaasti EU-/ETA-alueen maissa - ja siten kaikissa Pohjoismaissa - enintään kolme kuukautta ilman oleskeluoikeuden rekisteröintiä.

Oleskeluoikeus rekisteröidään asuinkunnan poliisiviranomaisen luona. EU-/ETA-maan kansalaiset eivät myöskään tarvitse työlupaa toisessa EU-/ETA-maassa työs-kentelyä varten. Niinpä opiskeli-

jat voivat työluvan puolesta tehdä rajoituksetta töitä opiskelujen ohella. Huomioon pitää kuitenkin ottaa mahdolliset opintotuen tulo-rajoitukset.

Ns. säänneltyjen ammattien kohdalla ulkomaisen työnhakijan tulee pyytää tutkinnon ammatillista tunnustamista, joka antaa ammattikelpoisuuden kyseiseen ammattiin. Lisätietoa tunnustamisesta löydät tämän oppaan kohdasta *1.3.2 Tutkintojen ammatillinen tunnustaminen*.

EU-/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien kansalaisten on haettava oleskelua varten oleskelulupa, jos kyseessä on yli kolme kuukautta kestävä opiskelu. Työntekijän osalta lähtökohtana on työntekijän oleskeluluvan hakeminen. Opin-tojen takia oleskeluluvan saanut henkilö voi tehdä töitä vain rajoitetusti.

Jos olet kolmannen maan kansalainen ja aiot muuttaa Pohjoismaasta toiseen, ota yhteyttä kohdemaan suurlähetystyön nykyisessä asuinvaltiossasi lisätietoja varten. Lisätietoa löydät myös maiden ulkomaalaisvirastojen kotisivuilta Tanskassa www.nyidanmark.dk, Suomessa [OLESKELULUPA JA VÄESTÖKIRJANPITO | Oleskelu- ja työlupa **15**](http://www.</p></div><div data-bbox=)

migri.fi, Islannissa www.utl.is, Norjassa www.udi.no ja Ruotsissa www.migrationsverket.se.

2.2 Väestökirjanpito ja rekisteröityminen

Pohjoismaiden sisällä muuttavia henkilöitä koskee Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin solmima Pohjoismaiden väestörekisteröintisopimus, jonka mukaan henkilö voi olla rekisteröitynä asuvaksi vain yhdessä Pohjoismaassa kerrallaan. Sopimus koskee myös Färsearia, Grönlantia ja Ahvenanmaata.

Henkilön virallisesta asuinkunnasta riippuu myös hänen oikeutensa asuinperusteisiin sosiaaliturvaetuksiin, joista löydät lisätietoja tämän oppaan kohdista *4 Sairausvakuutus ja terveydenhuolto* sekä *5 Sosiaaliturva*.

Pohjoismaiden välillä muuttaessasi asuinvaltiosi määritetään sen valtion lainsäädännön perusteella, johon muutat. Tässä ns. tulovaltiossa arvioidaan siten se, voidaanko sinut esimerkiksi rekisteröidä maassa asuvaksi kyseisen maan lainsäädännön mukaan. Sinun tulee ilmoittaa muutostasi tulovaltion rekisteriviranomaiselle ja todistaa henkilöllisyytesi esimerkiksi passilla, poliisiin myöntämällä henkilökortilla tai vastaavalla asiakirjalla.

Kun henkilötunnuksesi tai henkilönumerosi on annettu väestörekisteriviranomaiselle ja sinut on

päätetty rekisteröidä tulovaltiossa asuvaksi, henkilötietosi siirtyvät sähköisesti lähtövaltion rekisteriviranomaiselta tulovaltion viranomaisille. Sinun tulee ilmoittaa muutostasi ennen lähtöä myös lähtövaltion väestörekisteröinnistä vastaavalle viranomaiselle. Alla esitellään pääpiirteissään kansalliset käytännöt.

Tanska

Toisen Pohjoismaan kansalaiset voivat oleskella Tanskassa korkeintaan puoli vuotta ilmoittamatta oleskelustaan asuinkuntansa väestörekisteriin (Folkeregistret). Poikkeuksena on kuitenkin itsehallintoalue Grönlanti, jossa on rekisteröidyttävä oleskelun kestäessä yli kolme kuukautta. Tanskalaista henkilötunnusta (CPR-nummer) tarvitaan aina työskenneltäessä maassa verotusta varten. Alle kolme kuukautta työskenteleville henkilöille annetaan ns. lähdeveronumero (kildeskattenummer) henkilötunnuksen sijaan. Lisätietoa löydät esim. osoitteesta: www.borger.dk.

Suomi

Pohjoismaiden kansalaisen muuttaessa Suomeen vähintään vuoden ajaksi tulee hänen ilmoittaa muutostaan paikalliselle maistraatille henkilökohtaisesti ja todistaa henkilöllisyytensä esimerkiksi passilla, poliisiin myöntämällä henkilökortilla tai vastaavalla asiakirjalla. Suo-

messa keskusviranomaisena toimii Väestörekisterikeskus.

Vuotta lyhyemmäksi aikaa Suomeen muuttava henkilö voi myös saada henkilötunnuksen, mutta hänelle ei tällöin merkitä kotikuntaa Suomeen. Jos henkilö esimerkiksi työskentelee lyhytaikaisesti Suomessa, saattaa hän tarvita henkilötunnusta verotuksen takia. Suomessa ei siis käytetä väliaikaisia henkilötunnuksia vaan kaikki saavat virallisen henkilötunnuksen. Henkilötunnuksen saamista varten on todistettava henkilöllisyys ja ilmoitettava perustiedot joko maistraatille, veroimistoon tai Kansaneläkelaitoksen toimistoon. Lisätietoa löydät osoitteista www.maistraatti.fi ja www.vrk.fi.

Islanti

Pohjoismaiden kansalaisten, jotka aikovat asua ja työskennellä Islannissa alle kuusi kuukautta, ei yleensä tarvitse muuttaa asuinkuntansa Islantiin. Väliaikaista henkilötunnusta (kennitala) esimerkiksi opintoja tai työn verotusta varten voi hakea ilman vakituisen asuinpaikan rekisteröimistä Islantiin.

Yli kuusi kuukautta maassa oleskelevien henkilöiden täytyy kuitenkin rekisteröityä virallisesti. Lisätietoa löydät kansallisrekisterin Nationalregistretin kotisivulta www.thjodskra.is.

Norja

Norjassa alle kuusi kuukautta oleskelevat henkilöt saavat väestörekisteristä väliaikaisen henkilönumeron (d-nummer), jota tarvitaan mm. verokorttia haettaessa ja pankkitiliä avattaessa. Yli kuusi kuukautta Norjassa oleskelevan henkilön tulee tehdä virallinen ilmoitus väestörekisteriin. Ulkomaiset opiskelijat voivat kuitenkin valita rekisteröityvätkö Norjassa asuviksi vai pysyvätkö kotimaassaan vakinaisesti asuvina.

Ilmoituksen perusteella väestörekisteri antaa norjalaisen henkilötunnuksen (fødselsnummer). Norjassa väestörekisteri on osa veroimistoa. Lisätietoa löydät kansallisen verohallinnon kotisivulta www.skatteetaten.no.

Ruotsi

Pohjoismaiden kansalaiset voivat oleskella Ruotsissa vuoden ilman virallista rekisteröitymistä. Tilapäisesti Ruotsissa työskentelevät henkilöt tarvitsevat kuitenkin väliaikaisen henkilötunnuksen (samordningsnummer) verotusta varten.

Virallisen rekisteröimisen eli yli vuoden kestävänsä oleskelun tai muuton yhteydessä saa henkilö ruotsalaisen henkilötunnuksen (personnummer). Ruotsin väestörekisteriviranomaisena toimii veroimisto. Lisätietoa löydät Ruotsin verohallinnon kotisivulta www.skatteverket.se.

3 OPINTOTUKI

Suora opintotuki on pohjoismainen erikoisuus. Opintotuen tarkoitus on tehdä päätoiminen opiskelu taloudellisesti mahdolliseksi. Sitä myönnetään korkeakoulututkinnon suorittamiseen, ammatilliseen perus-, lisä- ja täydennyskoulutukseen sekä joissain tapauksissa lukiopimäärän suorittamiseen. Lisäksi pohjoismainen erikoisuus on se, että tuen voi ottaa mukaansa ulkomaille opiskelemaan lähdeettä – ja saada silloin korkeampaa tukea.

Ulkomaan opintoihin saatavien opintoetuksien tukiperusteet vaihtelevat opintoetuksien myöntäjän mukaan, joten sinun kannattaa selvittää tukiasiat ennen kuin haet ulkomaan opintoihin. On myös hyvä huomioida, että jos ns. liikut kolmen Pohjoismaan välillä, saatat tällä hetkellä valitettavasti joissain tapauksissa jäädä kokonaan ilman opintotukea kansallisten säännösten rajoitteiden takia (esim. olet yhden Pohjoismaan kansalainen, asut toisessa Pohjoismaassa ja haluat opiskella kolmannessa Pohjoismaassa). Tilanteeseen on kuitenkin lähiaikoina mahdollisesti tulossa parannus EU-lainsäädännön myötä.

Kaikissa Pohjoismaissa myös ulkomaiden kansalaiset ovat oikeutettuja anomaan opintotukea opiskelumaassa, jos he eivät saa tukea kotimaastaan. Yleisenä sääntönä opintotuen myöntämiselle Pohjoismaissa on, että hakijan on oltava asunut kyseisessä maassa kaksi vuotta ennen opiskelujen alkamista joko työn tai perhesuhteen takia, tai muuttanut maahan vanhempiensa kanssa alle 20-vuotiaana. Henkilön on lisäksi oltava väestökirjoilla kyseisessä maassa ja aiottava jäädä asumaan tähän maahan. Näistä yleissäännöistä on joitakin maakohtaisia poikkeuksia. Saat lisätietoa näistä poikkeuksista kääntymällä sen maan opintotukiviranomaisen puoleen, josta olet hakemassa tukea.

Sinun on myös hyvä huomioida, että opintotukea, opintolainaa ja opintostipendejä eivät säätele samat säännöt kuin sosiaaliturvan piiriin kuulumista. Useimmissa tapauksissa opintotuki maksetaankin lähtömaastasi, vaikka rekisteröityisit toisessa Pohjoismaassa asuvaksi ja kuuluisit siten maan sosiaaliturvan piiriin. Tässä osiossa kerrotaan tarkemmin opintotuesta ja sen ehdoista eri Pohjoismaissa.

Tanska

Tanskassa Statens Uddannelsesstøtte, www.su.dk, myöntää opiskelijoille opintorahaa ja opintolainaa (SU-stipendium og SU-lån), joiden suuruus riippuu opintojen kestosta ja opiskelijan muista tuloista. Lisäksi opiskelijat voivat anoa stipendejä ja lahjoituksia niin valtiolta kuin oppilaitoksilta, rahastoilta, säätiöiltä, yhdistyksiltä, yrityksiltä ja asianajajiltakin. Lisätietoja stipendeistä löydät osoitteesta www.krak.dk.

Tanskan hallitus myöntää myös Tanskan ja muiden Pohjoismaiden väliseen kulttuurivaihtosopimukseen perustuvia, enintään yhdeksän kuukauden mittaisia apurahoja pohjoismaisille jatko-opiskelijoille ja tutkijoille.

Lähdettäessä Tanskasta ulkomaille opiskelemaan maksetaan valtion opintotuesta 10 % veroa Tanskaan, ellei opiskelija erikseen todista, että hän on maksanut opintotuesta veroa toiseen Pohjoismaahan. Pohjoismaisen verosopimuksen ansiosta opintotukea ei veroteta kahteen kertaan.

Suomi

Suomessa tukea voidaan myöntää ulkomailta opiskeluun, jos opinnot sisältyvät Suomessa suoritettavaan tutkintoon tai vastaavat opintotutkeen oikeuttavia opintoja Suomessa. Opintotukea voidaan myöntää ulkomaille myös työharjoittelujaksolle, jos harjoittelu luetaan hy-

väksi Suomessa suoritettavaan tutkintoon. Oleskelun ulkomailta on oltava tilapäistä ja lähinnä opiskelusta aiheutuvaa eikä tukea myönnetä opiskeluun kielikursseilla, yliopistoihin pääsyyn valmentaviin opintoihin eikä yleensä lukio-laisen vaihto-opiskeluun.

Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta, joiden suuruus vaihtelee omien, vanhempien ja puolison tulojen mukaan. Opintoraha on ulkomailta opiskelevalla samansuuruinen kuin Suomessa opiskelevalla. Ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevan opintoraha myönnetään kuitenkin korkeakoulusummilla.

Suomesta maksettava opintotuki on aina veronalaista tuloa, jota yleensä verotetaan Suomen käytäntöjen mukaan, vaikka opiskelija asuisi ulkomailta. Myös yksittäistä kurssista koostuvan tutkinnon suorittamiseen voidaan myöntää opintotukea. Lisätietoja opintotuesta Suomessa löydät Kansaneläkelaitoksen kotisivulta: www.kela.fi.

Islanti

Islannissa Lánasjóður íslenskra námsmanna, www.lin.is, myöntää lainaa islantilaisille, jotka opiskelevat ulkomaisissa yliopistoissa tai korkeakouluissa. Edellytyksenä on, että oppilaitoksen vaatima peruskoulutus tai ennako-osaaminen vastaa islantilaisten yliopistojen

vaatimuksia. Myös lukioissa ammattinimikkeeseen tähtäävillä opintolinjoilla opiskelevat voivat anoa opintolainaa. Jos koulutus tapahtuu työn ohessa, opintolainaa ei kuitenkaan myönnetä. Tämä koskee esimerkiksi lääkäreiden jatko-opiskelua.

Opintolainan määrä riippuu muun muassa opiskelijan tuloista, puolison tuloista ja opiskelijan sosiaalisesta tilanteesta. Opintolainaan voi tosin anoa korotusta esimerkiksi lukukausimaksujen ja matkakulujen perusteella. Opintolainaa on verotonta tuloa eikä sitä veroteta muissakaan Pohjoismaissa.

Norja

Norjassa oppilaat ja opiskelijat voivat anoa stipendejä ja lainaa valtion opintotukikeskuksesta (Statens lånekasse for utdanning eli Lånekassen, www.lanekassen.no). Alle 19-vuotiaat oppilaat voivat anoa tukea Norjassa tai muissa Pohjoismaissa suoritettaviin jatko-opintoihin ja yli 19-vuotiaat Norjassa tai muissa Pohjoismaissa suoritettaviin jatko-opintoihin tai korkeakouluasteen opintoihin. Edellytyksenä on, että opetus on opiskelumaassa virallisesti hyväksyttyä.

Lainan ja stipendin suuruus lasketaan ansiotulojen ja varallisuuden perusteella. Jos opiskelija asuu vanhempiensa luona, hän on oikeutettu ainoastaan opintolainaan eikä stipendiin. Opiskelijoiden on mahdollista anoa tukea myös yli-

määräisiin matka- ja muihin kustannuksiin (esim. opiskelumateriaali). Norjan hallitus myöntää myös apurahoja muista Pohjoismaista tulleille opiskelijoille. Ne ovat kestoltaan 1–10 kk ja tarkoitettu opiskeluun tai tutkimustyöhön norjalaisissa yliopistoissa, korkeakouluissa tai tutkimuslaitoksissa kaikilla aloilla.

Norjalainen opintotuki on verovapaata. Kuitenkin tuet ja työharjoittelukorvaukset, jotka voidaan katsoa saaduksi työnantajalta, verotetaan Norjassa palkkana.

Ruotsi

Ruotsissa valtion opintotukiviranomainen Centrala Studiestödsnämnden, www.csn.se, myöntää verovapaata opintotukea yliopisto- ja korkeakouluopintoihin sekä muihin lukion jälkeisiin opintoihin. Tukea myönnetään enintään 12 lukukaudeksi lukion jälkeisiin jatko-opintoihin. Opintotukea voi saada myös lukio- ja kansanopisto-opiskeluun sekä kunnalliseen ja valtiolliseen aikuisopiskeluun.

Ruotsista ulkomaille opiskelemaan lähdettyessä opintotuen saamiseksi opintojen on oltava päätoimisia ja kestettävä vähintään 13 viikkoa. Oppilaitoksen tai koulutuksen tulee virallisesti oikeuttaa opintotuen saamiseen, ja muiden kuin akateemisten kielikurssien kohdalla hakijalla tulee olla ns. grundläggande behörighet (yleensä ylioppilastutkinto) opintotuen saamiseksi. Erikoistapauksis-

sa myös työssäkäyvät ETA-maiden kansalaiset ja maahanmuuttajat voivat saada opintotukea, vaikka eivät täyttäisikään periaatteellisen opintotukioikeuden ehtoja.

Ulkomaan opintolainan suuruus vaihtelee maakohtaisesti. Opiskelijat ovat oikeutettuja hakemaan myös lisäkustannuslainaa (merkostnadslån), jos opiskelusta aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia (esim. matkakustannukset tai vakuutuskustannukset).

4 SAIRAUSVAKUUTUS JA TERVEYDENHUOLTO

Toisessa Pohjoismaassa työskentelevillä ja opiskelevilla on oikeus käyttää maan terveydenhuoltopalveluja aivan kuten maan omillakin kansalaisilla. Opiskelijana ja/tai työntekijänä olet myös sairausvakuutettu maiden välillä liikkuessasi. Sairausvakuutukseen kuuluvan sairauspäivärahan maksaja riippuu siitä, oletko työntekijä vai opiskelija, ja minkä maan sairausvakuutuksen piiriin kuulut.

Tässä osiossa esitellään ensin opiskelijoiden sairausvakuutus, joka Tanskassa, Islannissa, Norjassa ja Ruotsissa kuuluu opintotuen kautta maksettaviin etuuksiin, mutta suomalaista opintotukea saavien kohdalla asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Työntekijöiden sairausvakuutuksen kohdalla esitellään EU:n koordinaatioasetus 1408/71 sekä maittain maksettavat sairauspäivärahat. Lopuksi esitellään vielä maiden terveydenhuoltojärjestelmät.

4.1 Opiskelijoiden sairausvakuutus

Tanskassa, Islannissa, Norjassa ja Ruotsissa opintoetuuksia saavan opiskelijan sairaustuessa hänen toimeentulonsa turvaa sairausajan opintotuki, eikä maiden sosiaalilainsäädäntö tunne erityistä opiskelijan sairausturvaa. Tämä tarkoittaa, että jos olet opintotukea saava opiskelija, olet valmiiksi vakuutettu sairauden varalta, kuulut sitten minkä maan sosiaaliturvan piiriin tahansa.

Suomalaista opintotukea saavat opiskelijat eivät ole vakuutettuja sairauden varalta opintotukensa puolesta, vaan opiskelijoiden sairausvakuutusta Suomessa on perinteisesti hoitanut maan sosiaaliturvasta vastaava Kansaneläkelaitos. Jos siis olet suomalaista opintotukea saava opiskelija, riippuu sairausajan turvasi siitä, missä Pohjoismaassa olet virallisesti kirjoilla.

Seuraavassa esitellään eri maiden opintotuen ja Suomessa sosiaaliturvan kautta saatava sairausajan turva pääpiirteissään.

HUOM! Jos olet opiskelijana myös osa-aikatöissä, voit olla oi-

keutettu myös ansioperusteiseen sairauspäivärahaan, josta kerrotaan kohdassa 4.2 *Työntekijöiden sairausvakuutus*.

Tanska

Tanskalaisen opintotuen piirissä opiskelijat ovat oikeutettuja opintotukilisään (ekstra SU-klip) sairastuessaan tai opiskelukyvyn muuten alentuessa. Lisä on tukea eikä lainaa - sen saaminen ei laske opiskelijan kokonaistuen määrää. Tuen saamiseksi vaaditaan selvitys ja lääkärintodistus. Psykkisestä tai fyysisestä syystä rajoitetusti opiskelemaan kykeneville on tarjolla oma SPS-tuki (special pedagogisk støtte). Lisätietoja löydät kansallisen opintotukiviranomaisen Statens Uddannelsesstøtten kotisivulta: www.su.dk.

Suomi

Muista Pohjoismaista poiketen Suomessa opiskelijan sairausturva perustuu sosiaaliturvalainsäädäntöön, eikä opintotukilainsäädäntöön.

Suomessa asumisperusteista sairauspäivärahaa maksetaan virallisesti Suomessa asuvalle 16-67-vuotiaalle päätoimiselle opiskelijalle, jos hän ei sairautensa vuoksi kykene etenemään opinnoissaan vaadittuun tapaan. Usein opiskelijan katsotaan myös turhaan tuhlaavan tukikuukausia sairastumiseen, joten viimeistään yli 2 kuukauden sairastapauksis-

sa Kansaneläkelaitos on ohjannut opiskelijan sairauspäivärahan piiriin. Sairauspäivärahan anominen edellyttää suomalaisen opintotuen lakkauttamista.

Suomessa opiskelevat, mutta Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Islannin opintotuen piiriin kuuluvat opiskelijat saavat yleensä sairausajan tukensa opintotuen kautta, jolloin tarvetta Kelan hallinnoiman sairauspäivän anomiselle ei ole ollut. Lisätietoja varten käänny opintotukesi myöntäjän puoleen.

Toisen Pohjoismaan sosiaaliturvan piiriin kuuluvalla suomalaista opintotukea saavalle opiskelijalle ainoa sairausajan turva on tällä hetkellä opiskelumaan työperusteinen ansiosidonnainen sairauspäiväraha, joka edellyttää työhistoriaa kyseisessä maassa. Lisätietoja saat Kansaneläkelaitokselta www.kela.fi ja opiskelumaasi sosiaaliviranomaisilta.

Islanti

Islantilaista opintotukea saavat sairastuneet opiskelijat saavat tukea sairausajalle opintolainan joustoperiaatteen kautta. Sairaana olevat opiskelijat voivat anoa joustoa opintosuorituksia arvioitaessa. Tällöin opintotukikeskus joustaa 25% luentoajan ja 50% koeajan vaatimuksista opintolainaa maksaessaan. Joustot eivät vaikuta kokonaistuen määrään, ja vuoden opintosuoritukset voivat siis jäädä puoleen vaaditusta vähimmäis-

määrästä. Lisätietoja varten käännä Islannin opintotukiviranomaisen LINin puoleen: www.lin.is.

Jos sairastuminen estää opiskelijaa suorittamasta vaadittua opintokokonaisuutta tai edistymästä opinnoissa opintovaatimusten vähimmäismäärän mukaisesti, opiskelija saattaa olla oikeutettu Islannin sosiaaliturvan tarjoamaan kiinteään sairauspäivärahaan. Kiinteää sairauspäivärahaa maksetaan aina 52 viikkoon asti 24 kuukauden ajalta.

Lisätietoja löydät englanniksi Islannin sosiaali- ja terveysministeriön (Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið) kotisivulta: www.heilbrigdisraduneyti.is.

Norja

Norjalaisen opintotuen piiriin kuuluvat sairaana olevat opiskelijat ovat oikeutettuja sairausstipendiin. Yli kahden viikon sairaustapauksissa opiskelijat voivat lääkärintodistuksella muuttaa opintolainansa sairausajan stipendiksi, joka ei edellytä opinnoissa edistymistä, ja jota ei tarvitse maksaa takaisin. Sairausajan stipendin voi saada enintään 4 kuukaudeksi ja 2 viikoksi lukuvuoden aikana. Lisätietoja saat Länekassenin kotisivulta: www.lanekassen.no.

Ruotsi

Ruotsin opintotuen piiriin kuuluva opiskelija on oikeutettu nostamaan sairausajan opintotukea sairaana

ollessaan. Tuki on samanlainen kuin normaali opintotuki, mutta ei sisällä opintojen edistymisvaadetta eikä opintolainaa. Ulkomailta ruotsalaisen opintotuen turvin opiskeleva opiskelija saa ulkomaanopintotukea, johon sisältyy myös automaattinen vakuutus sairastumisen varalta: opiskelija voi ilmoittaa yli viikon pituisista sairaslomista CSN:lle ja saada näin tukea, vaikka opintoviikkoja ei sairausajalta kertyisikään. Lisätietoja saat CSN:ltä: www.csn.se.

4.2 Työntekijöiden sairausvakuutus

Työntekijöiden oikeutta sosiaaliturvaan Pohjoismaissa liikuttaessa säätelee EU-koordinaatioasetus 1408/71, jonka pääperiaatteen mukaan työntekijä vakuutetaan työskentelymaassa mikäli tietyt kriteerit työn kestosta, palkasta ja työajasta täyttyvät.

Työntekijä saa siis sosiaaliturvansa siitä maasta, missä työtä tehdään. Asetus perustuu EU:n vapaaseen liikkumisoikeuteen, jonka mukaan palkatuilla työntekijöillä ja yrittäjillä sekä näiden perheenjäsenillä on vapaa liikkumisoikeus EU-/ETA-alueella. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että työntekijänä saat siis sosiaaliturvasi siitä maasta, jossa teet työtä ja kuulut vain yhden valtion sosiaaliturvajärjestelmän piiriin kerrallaan.

Sairausvakuutus ja siihen sisältyvä sairauspäiväraha ovat

myös EU-asetuksen piiriin kuuluvia etuuksia, jotka Pohjoismaiden välillä liikkuva työntekijä saa siis työskentelymaastaan.

Tässä osiossa esitellään työntekijöiden sairausvakuutus eri Pohjoismaissa. Huomioi, että usein työsuhteessa oleva henkilö on oikeutettu palkalliseen sairauslomaan ennen sairauspäivärahalle siirtymistä. Palkallisen sairausloman kesto määritellään työopimuksesi.

Tanska

Tanskan sosiaaliturvan piiriin kuuluvat työntekijät ja opiskelijat ovat oikeutettuja ansiosidonnaiseen sairauspäivärahaan, jos he ovat olleet joko töissä 120 tuntia viimeisten 13 viikon aikana, sairaana palkallisen harjoittelun aikana, tai juuri päättäneet yli 18 kk kestävästä opiskelusta. Ansiosidonnaisen päivärahan saaminen ei estä opintotukilisän (ekstra SU-klip) saamista. Lisätietoa löydät Tanskan julkishallinnon palveluoppaasta: www.borger.dk.

Suomi

Suomessa Kansaneläkelaitoksen hallinnoimaa ansiosidonnaista sairauspäivärahaa maksetaan vakinaisesti Suomessa asuvalle 16-67-vuotiaalle hakijalle, jos hän ei sairautensa vuoksi kykene tekemään työtä. Tämä koskee hakijaa, joka on ansiotyössä, yrittäjä, hoitamassa omaa talouttaan, työtön

työnhakija tai päätoiminen opiskelija, sapattivapaalla tai vuorotteluvapaalla.

Hakijan on tullut olla työssä kolme kuukautta ennen sairaaksi tuloaan, muuten päivärahoikeus alkaa vasta työkyvyttömyyden jatkuttua yhtäjaksoisesti 55 päivää. Kela päättää työkyvyttömyydestä lääkärintodistuksella ja maksaa tukea verotuksessa vahvistetun vuosityötulon mukaisesti.

Suomeen toisesta Pohjoismaasta tulevan työntekijän on hyvä huomioda, että oikeus Suomen sosiaaliturvaan porrastuu työskentelyn keston mukaan. Alle neljän kuukauden työsuhteissa ulkomailta tuleva työntekijä ei kuulu suomalaisen sairausvakuutuksen piiriin eikä näin myöskään sairauspäivärahan piiriin. Lisätietoja löydät Kelan sivuilta: www.kela.fi.

Islanti

Islannissa sairauspäivärahaa maksetaan kahden järjestelmän kautta. Islannin sosiaaliturvaan kuuluu kiinteää sairauspäivärahaa maksetaan aina 52 viikkoon asti 24 kuukauden ajalta.

Lisäksi ammattiliittoon kuuluvilla työntekijöillä saattaa olla oikeus ansiosidonnaiseen sairauspäivärahaan, jonka maksuusi riippuu työsuhteen pituudesta. Ensimmäisen vuoden ajalta ansiosidonnaista päivärahaa maksetaan 2 päivää työtä tehtyä kuukautta kohden.

Lisätietoja löydät Islannin terveysministeriön sivuilta, <http://eng.heilbrigdisraduneyti.is>, ja ammattiliittojen keskusjärjestön sivuilta, www.asi.is.

Kuuluakseen islantilaisen sairausvakuutuksen piiriin, pohjoismaalaisten ja muista EU-/ETA-maista muuttavien tulee ennen muuttoa hankkia lähtömaan sosiaaliturvaviranomaiselta E104-todistus, josta käy ilmi vähintään kuuden kuukauden vakuutusaika toisessa EU-/ETA-maassa. Ilman lomaketta Islannin sairausvakuutuksen piiriin pääsee vasta kuuden kuukauden oleskelun jälkeen. Lomake toimitetaan Islannin sosiaaliturvaviranomaiselle. Keskusviranomainen on nimeltään Tryggingastofnun Ríkisins www.tr.is. Paikallistasolla sosiaaliturvasta vastaa Sýslumannsembættin.

Norja

Norjalaisen sosiaaliturvan piiriin kuuluvat työntekijät ja töitä tekevät opiskelijat ovat oikeutettuja ansiosidonnaiseen sairauspäivärahaan, jos he ovat työskennelleet yli 4 viikkoa kuluneen vuoden aikana. Ansiosidonnaista päivärahaa saa korkeimmillaan vuodeksi, ja se lasketaan kuluneen kolmen vuoden ansioiden perusteella.

Lisätietoja löydät Arbeids- og velferdsetatenin kotisivuilta: www.nav.no.

Ruotsi

Ruotsissa sosiaaliturvan piiriin kuuluvaan ansiosidonnaiseen sairauspäivärahaan oikeutettuja ovat esimerkiksi työntekijät, työttömät ja opiskelijat. Opiskelijoiden kohdalla opintotukea saavien ja sitä ilman opiskelevien kohdalla noudatetaan eri sääntöjä. Päätöksen sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä ja tukioikeudesta tekee Försäkringskassan, jolle henkilö, joka ei ole oikeutettu sairausajan palkkaan ilmoittaa sairastumisestaan heti sairauden ensimmäisenä päivänä. Työntekijä puolestaan tekee ilmoituksen työnantajalleen ensimmäisenä päivänä ja työnantaja ilmoittaa Försäkringskassalle mikäli sairaus jatkuu kauemmin kuin 14 päivää. Lisätietoja löydät Försäkringskassan kotisivulta: www.fk.se.

4.3 Terveydenhuolto

Pohjoismaissa ja muualla EU-/ETA-alueella liikuttaessa kyseisten maiden kansalaisilla on oikeus saada hoitoa äkillisissä sairaustapauksissa aivan kuten maan omilakin kansalaisilla. Pohjoismaissa liikuttaessa todistukseksi hoitoon pääsulle riittää virallinen henkilöllisyystodistus, mutta muualla EU-/ETA-alueella liikkuessasi tarvitset eurooppalaista sairaanhoitokorttia, jolla osoitat oikeutesi sairaanhoitoon kyseisessä maassa. Kortin saat sosiaaliturvaviranomaiselta

siinä maassa, jossa olet sosiaalivaikutettu.

Äkillisten sairaustapausten hoidon lisäksi maassa tilapäisesti olevilla työntekijöillä, yrittäjillä sekä heidän perheenjäsenillään on EU-asetuksen 1408/71 nojalla oikeus kunnan järjestämiin terveydenhuoltopalveluihin, joita ovat perinteisesti terveyskeskuspalvelut tai omalääkäri, erikoissairaanhoito (sairaalat), terveyskasvatus, neuvolatoiminta odottaville äideille ja vastasyntyneille lapsille, kouluterveydenhuolto koululaisille, työterveyshuolto työntekijöille, opiskelijaterveydenhuolto, hammashoito, mielenterveyspalvelut, kuntoutus ja ympäristöterveydenhuolto.

Opiskelijoiden ja muiden taloudellisesti ei-aktiivisten henkilöiden kohdalla näiden palvelujen saaminen edellyttää, että henkilön virallinen asuinpaikka on kyseisessä kunnassa.

Tässä osiossa esitellään lyhyesti eri Pohjoismaiden kunnallista terveydenhuoltoa. Kunnallisten palveluiden lisäksi voit aina halutessasi kääntyä maksullisten yksityisten terveydenhuoltopalvelujen puoleen.

Tanska

Tanskassa sekä opiskelijat että työntekijät kuuluvat kunnallisen terveydenhuollon piiriin. Muista Pohjoismaista poiketen Tanskassa ei ole kunnallista hammashoitoa, vaan hoitoon on hakeuduttava yk-

sityiselle puolelle. Apua yliopisto- ja korkeakouluopiskelijoiden opintoihin liittyvissä terveydellisissä ongelmissa antaa Studenterrådgivning. Lisätietoa palveluista löydät kotisivulta www.studraadgiv.dk.

Suomi

Suomeen muuttavien pohjoismaalaisten on hyvä huomioida, että Suomessa julkisen sairaanhoidon rinnalla toimii laajasti käytetty yksityinen sairaanhoito. Lisätietoja julkisesta ja yksityisestä sairaanhoidosta löytyy sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta, www.stm.fi. Monilla onkin usein yksityinen tapaturmavakuutus, koska sairaanhoidon kuluja joutuu maksamaan osittain itse.

Yliopisto-opiskelijoita varten on oma terveydenhoitosäätiö YTHS, www.yths.fi, joka tarjoaa terveyden- ja sairaanhoidon, mielenterveyshuollon sekä suun terveydenhuollon palveluja yliopistojen ja tiede- ja taidekorkeakoulujen opiskelijoille. Muille opiskelijoille hoitoa antaa kunnallinen terveydenhuolto.

Islanti

Islannissa työntekijöiden ja opiskelijoiden terveydenhuollosta vastaa kunnallinen terveydenhuolto. EU-/ETA-maista Islantiin muutettaessa muuttajan tulisi tuoda mukanaan E104-todistus kotimaan sosiaaliturvaviranomaiselta, jolla todistetaan vähintään kuuden kuukauden

vakuutusaika kyseisessä maassa. Muutoin oikeus sairausvakuutukseen Islannissa syntyy vasta kauden kuukauden oleskelun jälkeen.

Norja

Norjassa työntekijät ja opiskelijat, jotka rekisteröityvät maassa asuviksi, ovat pääsäännön mukaan Norjan sosiaaliturvan piirissä ja heillä on mm. oikeus omalääkäriin (fastlege).

Osloin korkeakouluissa on myös oma opiskelijoiden terveydenhuoltopalvelu, josta löytyy niin lääkäreiden, psykologien kuin fysioterapeuttienkin vastaanotot. Muissa Norjan yliopistoissa ei vastaavaa terveydenhuoltopalvelua kuitenkaan ole.

Ruotsi

Ruotsissa normaalit terveydenhuoltopalvelut saa paikkakunnan terveyskeskuksesta.

Yliopistojen ja korkeakoulujen yhteydessä on opiskelijoille myös omia terveydenhuoltopalveluita (Studenthälsan), joissa apua saa lähinnä opintojen sujumiseen liittyvissä ongelmatilanteissa.

5 SOSIAALITURVA

Asumiseen perustuvia sosiaali-turvaetuuksia Pohjoismaissa ovat kunnallisen terveydenhuollon ja sairauspäivärahan lisäksi kansaneläkkeet eli vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeet, vanhempainetuudet ja muut perhe-etuudet sekä työttömyyspäiväraha.

Perinteisesti pohjoismaalaiset kuuluvat sen maan sosiaaliturvan piiriin, jonka väestökirjoilla he virallisesti ovat (ks. 2 *Oleskelulupa ja väestökirjanpito*). Sääntö pätee etenkin opiskelijoihin ja muihin taloudellisesti ei-aktiivisiin henkilöihin.

Poikkeuksen sosiaaliturvan määräytymisperiaatteeseen työntekijöiden kohdalla tekee henkilöiden liikkumisvapauden parantamiseen tähtäävä EU-asetus 1408/71, jonka mukaan EU-/ETA-maissa sosiaaliturvaetuuksien piiriin pääsee usein pelkän maassa työskentelyn perusteella riippumatta siitä, missä maassa työntekijä on virallisesti kirjoilla.

Jos siis työskentelet opintojen aikana opiskelumaassasi, kuulut useimmissa tapauksissa kyseisen maan lainsäädännön piiriin väestökisteröinnistä riippumatta.

Sinun on hyvä huomioida, että kansalliset säännöt eri etuuksien saamiseen esim. perhe-etuuksien ja sairauspäivärahan osalta ovat erilaisia eri Pohjoismaissa. EU-asetus 1408/71 ainoastaan koordinoi jäsenvaltioiden sosiaaliturvaa, jotta kansalaiset eivät menettäisi sosiaaliturvaoikeuksiaan liikkuessaan EU-/ETA-alueella, mutta muuten sosiaaliturvajärjestelmät Pohjoismaissa ovat edelleen kansallisia.

Tässä osiossa käsitellään asuinperusteisten sosiaaliturvaetuuksien yleisimpiä piirteitä eri Pohjoismaissa. Tarkempaa tietoa eri maiden sosiaaliturvasta ja etuuksista löydät Haloo Pohjolan kotisivulta, www.haloopohjola.fi, josta pääset myös kansallisten vastuuviranomaisten kotisivuille.

Suomen poikkeus

Muista Pohjoismaista poiketen työntekijöiden oikeus suomalaisiin asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuuksiin alkaa työskentelyn aloittamisesta vain, jos työntekijän työsuhteen on tarkoitus kestää vähintään neljä kuukautta.

Alle neljän kuukauden työsuhteissa työntekijät ovat oikeutettuja ainoastaan työhön perustuvaan so-

siaaliturvaan eli työeläkkeeseen ja tapaturmavakuutukseen.

Osaan etuuksista, kuten oikeus yleiseen asumistukeen, syntyy vasta yli kahden vuoden työskentelyn perusteella. Jos aiot työskennellä Suomessa tilapäisesti on sinun hyvä selvittää sosiaaliturva-asiat lähtömaan viranomaisten kanssa ennen Suomeen lähtöä.

5.1 Eläkkeet

Vaikka sinulla todennäköisesti onkin vielä pitkä aika eläkeiän saavuttamiseen, on ulkomailla ansaitun eläkkeen maksamisen peruseriaatteen silti hyvä tuntee. Eläkeasiat muodostavat laajan ja monimutkaisen kokonaisuuden. Yleisenä periaatteena voidaan sanoa, että kansaneläke on asumisperusteinen ja työeläke työskentelyperusteinen sosiaaliturvaetus.

Oikeutesi kansaneläkkeeseen (vanhuuseläke, työttömyyseläke, työkyvyttömyyseläke ja perhe-eläkkeet) ja sen suuruus riippuvat maassa asumisesi pituudesta. Työeläkeoikeutesi taas vaikuttavat työskentelyn kesto ja työansiot. Muista säilyttää vanhat palkkakuittisi ja muut tositteet muissa Pohjoismaissa tehdystä työstä.

On hyvä muistaa, että jokaisessa maassa eläke myönnetään kyseisen maan oman lainsäädännön mukaan. Eläkettä voit kuitenkin hakea oman eläkelaitoksen kautta myös muista Pohjoismaista. EU:n sosiaaliturvan koordinaatio-

asetukset koskevat sekä EU- että ETA-maita ja takaavat myös oikeuden kansaneläkkeeseen toisesta Pohjoismaasta sen maan lainsäädännön mukaisena, jossa henkilö on asunut.

5.2 Perhe-etuudet

Perhe-etuudet ovat Pohjoismaissa vahvasti kansallisia. Etuudet ja niiden suuruus vaihtelevat maittain ja siksi esimerkiksi perheen kanssa toiseen Pohjoismaahan muuttavan henkilön on hyvä selvittää hyvissä ajoin ennen lähtöä, mikä maa maksaa mahdolliset perhe-etuudet, kuten lapsilisän.

Lisää tietoa vanhempainetuuksista ja -vapaista sekä muista perhe-etuuksista löydät maittain Haloo Pohjolan kotisivulta. Sivuilta löytyy myös tietoa lasten päivähoidosta eri Pohjoismaissa.

5.3 Työttömyysturva

Työttömyysturvan saaminen edellyttää pääsääntöisesti, että henkilö on vakuutettuna työttömyyden varalta työskentelymaassa. Tähän sääntöön on muutamia poikkeuksia kuten lähetetyt työntekijät, jotka säilyvät oman asuinmaansa työttömyysturvan piirissä.

Jos haet töihin toiseen Pohjoismaahan, on sinun tärkeää selvittää työnhaun vaikutus työttömyyspäivärahaan, vakuutus- ja työskentelykausien siirto maiden välillä sekä ansiopäivärahan edellyttämä työssäoloehto. On myös hyvä huo-

mioida, että muutto työttömänä maasta toiseen voi tiputtaa sinut työttömyysturvan ulkopuolelle. Tämän takia on erityisen tärkeää selvittää toimeentuloasiat ajoissa ennen lähtöä.

Tässä osiossa kerrotaan lyhyesti työttömyysturva-asioista.

5.3.1 Työttömyyskassat ja työttömyyspäiväraha

Työttömyyskassaan kuulutaan aina siinä maassa, jossa työskentely tapahtuu.

Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa on vapaaehtoinen työttömyyskassajärjestelmä. Norjassa ja Islannissa työntekijä liittyy työntekomaan yleisen työttömyysvakuutuksen piiriin aloitettuaan työn.

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto vaihtelevat maittain. Suomessa ja Ruotsissa työttömyyspäiväraha voidaan jakaa perusturvaan ja ansioturvaan, joihin työssä olleella työttömällä työnhakijalla on oikeus, jos tarvittava työssäoloaika (ns. työssäoloehto) täyttyy. Tanskassa on vain vapaaehtoinen työttömyyskassajärjestelmä, jonka ulkopuolelle jäävällä henkilöllä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan.

5.3.2 Alku-/kynnystyössäoloehto

Jos EU-/ETA-maassa työskentelevä jää työttömäksi ennen kuin työttömyysetuuksien saamiseen tarvittava työssäoloaika on tullut täyteen, voi henkilö lukea hyväk-

seen vakuutus- ja työskentelykausia muista EU-/ETA-maista.

Alku/kynnystyössäoloehto on Suomessa ja Ruotsissa neljä viikkoa, Norjassa ja Tanskassa kahdeksan viikkoa sekä Islannissa kymmenen viikkoa.

5.3.3 Vakuutuskausien siirto EU-/ETA-maiden välillä

Työskentely- ja vakuutusjaksoja voi siirtää EU-/ETA-maasta toiseen E301-todistuksen avulla. Työttömyyskassaan kuuluvat saavat todistuksen työttömyyskassaltaan ja muut maan työvoimaviranomaiselta/työttömyysturvaa hoitavalta viranomaiselta.

Yhteisen sosiaaliturvasopimuksen ansiosta Pohjoismaiden sisällä liikkuvilla on laajempi työttömyysturva kuin muissa EU-/ETA-maissa liikkuvilla. Ns. viiden vuoden säännön nojalla toisesta Pohjoismaasta viiden vuoden aikana takaisin kotimaahansa palaava henkilö on oikeutettu työttömyysturvaan ilman alku/kynnystyössäoloehto, jos hän kotimaasta lähtiessään on saanut työttömyysturvaetua tai työskennellyt siinä laajuudessa, että hän on ollut työttömyysturvan piirissä. Säädos koskee kaikkia, jotka asuvat Pohjoismaissa. Jos henkilö palaa toisesta Pohjoismaasta kotimaahansa yli viiden vuoden kuluttua, häneltä kuitenkin vaaditaan kyseisen maan työssäoloehdon täyttämistä, jotta hän voi

tuoda mukanaan työssäoloaikaa toisesta Pohjoismaasta.

5.3.4 Työnhaku ulkomailta kotimaisen työttömyyspäivärahan turvin

EU-sääntöjen mukaan työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneella henkilöllä on oikeus lähteä enintään kolmeksi kuukaudeksi työnhakuun toiseen EU-/ETA-jäsenmaahan ja säilyttää tänä aikana oikeus kotimaan työttömyyspäivärahaan.

Suomalaisten, tanskalaisten ja ruotsalaisten on myös hyvä huomioida, että työttömyyskassan jäsenyys on pidettävä voimassa työnhaun ajan. Jos työtä ei löydy, on kolmen kuukauden sisällä palattava kotimaahan ja ilmoitauduttava työvoimaviranomaiselle, jotta oikeus työttömyyspäivärahaan ei katkea.

5.4 Asumisen tukimuodot

Kaikissa Pohjoismaissa sosiaaliturvan tai opintotuen piiriin kuuluvat henkilöt voivat olla oikeutettuja anomaan erillistä asumistukea. Yleisesti tuen ehdot riippuvat hakijan ruokakunnan koosta, tuloista, asumismenoista ja omaisuudesta.

Seuraavassa käsitellään lyhyesti asumistuen perusteet eri maissa.

Tanska

Tanskassa yleistä asumistukea (boligsikring) voivat hakea kaikki vuokralla asuvat henkilöt. Tuki on

verovapaa. Tuen suuruuteen vaikuttavat ruokakunnan ja asunnon koot, lapsien lukumäärä sekä tulot ja varallisuus. Lisätietoja löydät Tanskan sosiaaliministeriön kotisivulta: www.social.dk.

Suomi

Suomessa kaikki pienituloiset ruokakunnat voivat hakea asumistukea asumismenojensa vähentämiseksi.

Opiskelijat omistusasunnossa asuvia ja lapsiperheitä lukuun ottamatta voivat saada opintotuen asumislisää eivätkä he siten ole oikeutettuja asumistukeen. Opintotukea muusta maasta saavat opiskelijat eivät ole oikeutettuja asumistukeen.

Asumistukea voi saada Suomessa sijaitsevaan vakinaiseen vuokra-, asumisoikeus- tai omistusasuntoon. Asumistuen määräytymiseen vaikuttavat mm. ruokakunnan henkilöluku ja huoneiston pinta-ala. Lisätietoja löydät osoitteesta www.kela.fi.

Islanti

Islannissa kaikki yli 6 kuukautta vuokralla asuvat yli 18-vuotiaat ovat oikeutettuja anomaan asumistukea (húsaleigubætur).

Tukeen vaikuttavat ruokakunnan koko ja tulot sekä lasten lukumäärä, ja se on verovapaata tuloa. Vuokrasopimuksesi on oltava virallisesti asuinkuntasi hallintoviranomaisilla rekisteröity.

Hakemus asumistuen saamiseksi tehdään aina vuodeksi, jonka jälkeen hakemus on uusittava. Yli 20-vuotiaat opiskelijat joutuvat myös osoittamaan, että he opiskelevat päätoimisesti.

Lisätietoja asumistuesta ja ha-kuohjeet englanniksi löydät Islan- nin ulkomaalaisten tiedotussivuilta www.mcc.is.

Norja

Norjassa asumistukea (bostøtte) voivat saada lähinnä alle 18-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat sekä tiettyjä sosiaaliturvaetuuksia saavat henkilöt. Lisätietoa löydät Husbankenin kotisivulta www.husbanken.no

Ruotsi

Ruotsissa asumistuki (bostadsbidrag) on jaettu erikseen nuorten, vanhempien, eläkkeensaajien ja asevelvollisten asumistukeen.

Nuorten asumistuen kohdalla jokainen 18–28-vuotias on oikeutettu saamaan asumistukea, joka riippuu ruokakunnan ja asunnon koosta sekä asumiskulujen ja tulojen suuruudesta. Tuen hakijalla tulee olla ruotsalainen henkilötunnus ja hänen on oltava virallisesti kirjoilla siinä asuinosoitteessa, johon tukea haetaan. Lisätietoja löydät osoitteesta www.fk.se.

5.5 Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on kaikissa Pohjoismaissa viimesijainen toimeentuloturvan muoto kriisitalanteissa, joissa sinun tai perheesi tulot ja varat eivät riitä edes välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin. Toimeentuloturva on asuinperusteinen etuus eli sitä myönnetään vain siinä tapauksessa, että sinulla on virallinen asuinosoite maassa, josta tukea haet.

Tanska

Tanskassa kunnat myöntävät toimeentulotukea joko kontanthjælpin tai starthjælpin muodossa. Pääsäännön mukaan kontanthjælpiin ovat oikeutettuja vain Tanskassa kuluneet seitsemän vuotta oleskelleet henkilöt, ja starthjælpiä saavat ne toimeentuloturvaa tarvitsevat, jotka eivät ole oikeutettuja kontanthjælpiin. Lisätietoja tuista ja niiden tarkemmista säännöistä löydät osoitteesta www.borger.dk.

Suomi

Suomessa toimeentulotuen myöntäminen on määrätty kuntien tehtäväksi. Toimeentulotuki myönnetään hakemuksen perusteella ja se määrätään yleensä kuukaudeksi kerrallaan. Lisätietoja löydät Sosiaali- ja terveysministeriön kotisivulta: www.stm.fi.

Islanti

Islannissa sekä kansallinen sosiaalivakuutuslaitos että kunnat voivat erityisissä tilanteissa myöntää tilapäistä sosiaalista tukea pysyvästi Islannissa asuville. Lisätietoa saat tarvittaessa Islannin kotikuntasi sosiaaliviranomaisilta ja kansallisen sosiaalivakuutuslaitoksen kotisivulta, www.tr.is.

Norja

Norjassa on mahdollista tiettyssä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa hakea toimeentulotukea (økonomisk stønad) kunnan sosiaalivirastosta, jos henkilö ei ole oikeutettu työttömyyskorvaukseen eikä pysty selviytymään pakollisista menoistaan. Tuen myöntämiselle ei ole selkeitä ehtoja, vaan tuesta päätetään aina tapauskohtaisesti. Lisätietoja löydät Sosial- och helsedirektoratin kotisivulta, www.shdir.no.

Ruotsi

Ruotsissa sosiaalivastusta (ekonomiskt bistånd) myöntää sosiaalitoimisto Socialtjänsten. Se perustuu hallituksen valtakunnalliseen vuosittain määrittelemään kulutusnormiin. Kulutusnormin lisäksi myönnetään tukea muihin tarpeellisiin kustannuksiin, kuten asumiseen ja taloussähköön. Lisätietoja löydät Socialstyrelsensin kotisivulta, www.socialstyrelsen.se.

6 VEROTUS

Jos lähdet työkentelemään toiseen Pohjoismaahan, työskentelymaasi maa verottaa työstä saamasi palkan. Yleensä sinun on ilmoitettava tulo myös varsinaisen kotivaltiosi veroilmoituksessa, mutta tuloa ei veroteta kahteen kertaan. Jos kotivaltio verottaa tulon, se ottaa huomioon, että olet jo maksanut veroa ulkomailla.

Veroprosentti työntekovaltiossa määräytyy ao. maan lainsäädännön perusteella. Kotimaan verokortilla ei ole käyttöä ulkomailla. Työn päätteeksi saat työnantajalta palkasta ja ennakonpidätyksistä tositteen, joka kannattaa säilyttää.

Pohjoismaiden verohallintojen yhteisestä veroportaalista NordiskeTax, www.nordisketax.net, löydät kuudella kielellä tietoa verotuksesta eri pohjoismaissa. Voit myös itse jättää portaaliin kysymyksiä portaalin osion Kysyimme kysymykset kautta. Seuraavassa lyhyesti tietoa verotuksesta eri maista.

6.1 Palkan verotus

Ota työskentelyvaltiossa yhteys veroimistoon ja selvitä tilanteesi. Pyydä verokortti työnantajaa varten. Kysy saatko opiskelun tai harjoittelun perusteella vähennyksiä ja onko sinun annettava veroilmoitus.

Islantilaisia ja färsaarelaisia opiskelijoita koskee kaikissa Pohjoismaissa sääntö, jonka mukaan osa palkasta on verovapaata.

Tanska

Tanskaan töihin tulevan henkilön on hankittava veroimistosta verotunniste (skattepersonnummer) ja lisäksi verokortti tanskalaista työnantajaa varten. Jos henkilö oleskelee Tanskassa enintään 6 kuukautta, annetaan veroilmoitus lomakkeella "Selvangivelse for begrænset skattepligtige", jossa ilmoitetaan vain Tanskasta saadut tulot. Jos henkilö oleskelee Tanskassa pysyvämmän, veroilmoitus annetaan eri lomakkeella ja myös muualta saadut tulot on ilmoitettava. Lisätietoja löydät kansallisen veroviranomaisen kotisivulta www.skat.dk.

Suomi

Jos henkilö oleskelee Suomessa korkeintaan 6 kuukautta, suomalainen työnantaja perii palkasta lopullisen 35 %:n suuruisen lähdeveron. Henkilön tulee hakea verotoimistosta lähdeverokortti ja henkilötunnus. Lähdeverokortin perusteella työnantaja saa vähentää palkasta 510 e/kk tai 17 e/pv.

Koska lähdevero on lopullinen vero, Suomeen ei tarvitse tällöin antaa veroilmoitusta. Jos henkilön Suomen tulot ovat vähintään 75 % koko vuoden ansiotuloista, voi hän jälkikäteen vaatia normaalia progressiivista verotusta 35 % lähdeveron sijaan.

Yli 6 kuukautta Suomessa oleskelevan on pyydettävä verotoimistosta verokortti. Palkka verotetaan normaalien säännösten mukaan ja Suomeen on annettava veroilmoitus. Lisätietoja löydät kansallisen veroviranomaisen kotisivulta www.vero.fi.

Islanti

Islannissa alle 183 päivää oleskelevalta peritään valtionveroa noin 23 % ja kunnallisveroa noin 13 %. Islantiin on annettava veroilmoitus viimeistään viikkoa ennen maasta lähtöä siihen verotoimistoon, jonka alueella tulot on ansaittu. Lisätietoja löydät kansallisen veroviranomaisen kotisivulta www.rsk.is.

Norja

Jos henkilön tulot ovat erittäin pienet, voi hän saada Norjassa ns. vapaaehtoinen verotoimistosta. Muiden tulee hakea normaali verokortti paikallisesta verotoimistosta ja antaa veroilmoitus. Lisätietoja löydät kansallisen veroviranomaisen kotisivulta: www.skatteetaten.no.

Ruotsi

Tilapäisesti Ruotsissa oleskelevalta ruotsalainen työnantaja perii palkasta erityisen ulkomailla asuvien SINK-tuloveron, jonka suuruus on 25 %. SINK-verotusta anotaan lomakkeella SKV 4350. Kustannuksia ei tällöin voi vähentää eikä Ruotsissa anneta veroilmoitusta.

Ulkomaalaisen henkilön on myös mahdollista vaatia että häntä verotetaan tavallisten verosäännösten mukaan. Tällöin tulee antaa veroilmoitus Ruotsiin. Veroilmoitus on annettava myös, jos henkilön katsotaan oleskelevan Ruotsissa pysyvämmiin. Lisätietoja löydät kansallisen veroviranomaisen kotisivulta www.skatteverket.se.

6.2 Opintotuen verotus

Pohjoismaisen verosopimuksen mukaan opintotukea verotetaan sen maan sääntöjen mukaan, josta opintotuki maksetaan. Jos olet siis lähdössä toiseen Pohjoismaahan opiskelemaan ei sinun tarvitse maksaa tuesta veroa ko. opiskelumaahan, ellet samalla työskentele kyseisessä maassa. Mutta jos

lähdet opiskelemaan Tanskaan tai Suomeen, ja samalla työskentelet, kotimaasta saatu opintotuki voi vaikuttaa palkan veroprosenttiin korottavasti. Lisätietoa opintotuen verotuksesta saat kansallisilta veroviranomaisilta.

7 MUUTA MUISTETTAVAA MUUTON YHTEYDESSÄ

Muuton yhteydessä on hoidettava monia käytännön asioita. Tähän osioon olemme keränneet perustietoa yksityisvakuutuksista, asunnonhausta, pankkitilin avaamisesta ja muuttotavaroiden, lääkkeiden ja lemmikkien viemisestä toiseen Pohjoismaahan. Olemme myös koonneet yleisen Muuttajan muistilistan oppaan loppuun, josta voit muuton yhteydessä kätevästi tarkistaa oletko muistanut kaikki seikat.

Monet käytännön asiat voivat aiheuttaa myös ongelmatilanteita muuton yhteydessä, eritoten jos asut edelleen vakituisesti kotimaassasi työskennellessäsi tai opiskellessasi toisessa Pohjoismaassa. Ilman työskentely-/opiskelumaasi henkilötunnusta sinun voi esim. olla hankalaa avata puhelinliittymää tai solmia sähkösovimusta. Yleensä nämä käytännön pulmat saa kuitenkin ratkaistua, koska yrityksillä on erilaisia käytännön ratkaisuja näihin ongelmiin.

7.1 Yksityisvakuutukset

Pohjoismaissa ei vaadita erillisiä yksityisiä vakuutuksia muiden Pohjoismaiden kansalaisille. Vaikka pohjoismainen sosiaaliturva on varsin kattava, kannattaa sinun kuitenkin vakavasti harkita vapaaehtoisen matkustaja- ja tapaturmavakuutuksen ottamista, sillä esimerkiksi opiskelijoiden terveydenhuolto ei välttämättä ole yhtä kattava ja halpa kuin omassa kotimaassasi. Oma irtain omaisuus kannattaa myös vakuuttaa, sillä useimmat kotivakuutukset kattavat myös ulkomailla mukana olevan henkilökohtaisen irtaimen omaisuuden. Kysy lisää vakuutusyhtiöltäsi ennen matkaan lähtöä.

Huomaa kuitenkin, että vakuutusten ehtona voi olla sen maan sosiaaliturvan piiriin kuuluminen, josta vakuutus on otettu. Jos muutat virallisesti toiseen Pohjoismaahan, keskustele vakuutusmahdollisuuksista vakuutusyhtiösi kanssa.

7.2 Asunnonhaku

Asuntovaihtoehtoja Pohjolasta löytyy monia (esim. omistus-asuminen ja vuokra-asuminen). Opiskelijoille ja työntekijöille löytyy lisäksi erityisiä säätiöiden ja

yrittäjien järjestämiä opiskelija- ja työsuhteasuntoja. Sinun kannattaa tutustua vaihtoehtoihin huolella jo ennen muuttoa. Etenkin isoissa kaupungeissa vuokra-asunnoista on jatkuvasti pulaa.

Asumista myös tuetaan monin tavoin. Tukea kanavoidaan kansalaisille sekä välillisesti (esim. korkotuki rakennuttajille) että välittömästi (asumistuki, lainojen korkotuet, verohelpotukset ja tuet ensiasunnonostajille). Yleisin tuis- ta on asumistuki, josta löydät lisää tämän oppaan kohdasta 5.4. *Asu- misen tukimuodot.*

Asuntojen saatavuus vaihtelee huomattavasti eri puolilla Pohjois- maita, ja eroja on myös hintatasos- sa. Parhaimmat hakureitit asunnon löytämiseksi ovat lehti-ilmoitukset, internet, kunnan asunnonvälityspalvelut sekä yksityisten välitystoimistojen palvelut.

Yksityisistä vuokra-asunnoista ilmoitetaan usein lehdissä ja internetissä. Asunnon etsijät voivat myös julkaista oman ilmoituksen. Opiskelijat voivat hakea opiskelija-asuntoa opiskelupaikkakunnan opiskelijajärjestön kautta, mikäli asuntoa ei ole järjestetty opiskelijavaihto-ohjelman kautta. Linkkilistan asunnontarjoajista ja opiskelijajärjestöistä löydät tämän oppaan lopusta.

Asunnon voit yrittää hankkia myös suoraan omistajalta tai yksityisen asunnonvälitystoimiston kautta. Jälkimmäisessä tapaukses-

sa palveluista veloitetaan usein välitysmaksu. Asuntoa voit tiedustella myös kuntien asunnonvälityspalvelusta. Hakemismenettelyt vaihtelevat, mutta asunnot jaetaan pääasiallisesti asunnontarpeen ar- vion sekä tulo- ja varallisuusrajo- jen pohjalta. Kuntien lisäksi Poh- joismaissa on myös muita tietyn ehdoin vuokralaisensa valitsevia yhteisöjä ja rakennuttajia, joiden tarjoamien asuntojen vuokrat voi- vat olla alle markkinahintojen.

Omistusasuntojen osalta lisä- tietoja löydät Haloo Pohjolan koti- sivulta: www.haloopohjola.fi.

7.3 Pankkitilin avaaminen

Pankkitilin avaamista varten ei Pohjoismaissa ole olemassa yh- tenäistä käytäntöä. Itse asiassa käytännöt saattavat vaihdella jopa pankkikohtaisesti. Tilinavaustilan- teissa hyödyllisiä asiakirjoja viralli- sen henkilöllisyystodistuksen lisäk- si saattavat olla mm. työsopimus, oppilaitoksen antama hyväksymis- kirje tai opiskelijakortti.

Omasta pankista lähtömaassa- si voit myös pyytää suosituksen, jossa tilin avaajan todetaan olleen asiakkaana kyseisessä pankissa lähtömaassa. Jos päätät avata väli- aikaisen pankkitilin oleskelumaas- sasi, muista myös sulkea se ennen takaisin kotimaahan muuttoa. Seuraavassa esitellään yleisimmät käytännöt maittain.

Tanska

Tanskassa tiliä avattaessa on oltava tanskalainen osoite väestörekisterissä tai tanskalainen yritysosoite. Luottokortin saaminen edellyttää yleensä vakituisia tuloja ja joissakin tapauksissa myös tanskalaista henkilötunnusta.

Suomi

Suomessa suomalainen henkilötunnus ei ole ehto pankkitilin avaamiselle, mutta joissakin pankeissa edellytetään, että tilin avaajalla on rekisteröity osoite Suomessa.

Islanti

Islannissa kaikilla pankeilla ei ole tilin avaamista koskevia erityissääntöjä ulkomaalaisille. Yleensä pankkitilin avaaminen edellyttää kuitenkin henkilötunnusta.

Norja

Norjassa jotkut pankit edellyttävät asiakkaalta norjalaista henkilötunnusta ja toiset väliaikaista henkilönnumeroa eli ns. D-numeroa. Oppilaitokset voivat auttaa opiskelijoitaan D-numeron hakemisessa.

Ruotsi

Ruotsissa pankkitilin avaamiseen vaaditaan ruotsalainen henkilötunnus tai henkilönnumero. Osa pankeista saattaa myös vaatia henkilön kotimaan pankkia todistamaan tilin avaajan henkilöllisyyden ennen pankkitilin avaamista. Asiasta kannattaa keskustella siinä pankissa, johon haluaa tilin avata.

7.4 Muuttotavarat, lääkkeet ja lemmikit

Tässä osiossa esitellään lyhyesti tärkeimpiä muuttotavaroita, lääkkeitä ja lemmikkieläimiä koskevat tuontirajoitukset Pohjoismaissa. Lisäksi eräiden tavaroiden, kuten autojen, eläintuotteiden, kasvien, kasvinosien sekä ampuma-aseiden ja ampumatarvikkeiden tuonti on sallittu vain tietyin edellytyksin. Lisää tietoa tuontirajoituksista löydät Haloo Pohjolan kotisivulta: www.haloopohjola.fi.

Henkilön tavarat katsotaan muuttotavaroiksi vain, jos henkilön on tarkoitus muuttaa pysyvästi. Opiskelun perässä muuttoa ei katsota pysyväksi, eikä opiskelijoiden mukanaan tuomia tavaroita näin ollen kohdella muuttotavaroina.

EU-maasta toiseen muuttavan henkilön henkilökohtainen omaisuus on vapaa kannettavista veroista ja muista rajoituksista, mutta EU:n veroalueen yli muutettaessa muuttotavarat on ilmoitettava tuontipaikan tulliviranomaisille ennen näiden laskemista vapaaseen liikkeeseen. Lisätietoja varten käänny kotimaasi tullen puoleen.

EU-/ETA-maista resepti- ja itsehoitovalmisteita saa tuoda omaan henkilökohtaiseen käyttöönsä korkeintaan yhtä vuotta vastaavan määrän. Tarvittaessa tulee pystyä osoittamaan, että lääkevalmisteet on tarkoitettu matkustajan omaan lääkitykseen. Lisätietoja varten käänny oman maasi lääkeviraston puoleen.

EU:n alueella matkustettaessa lemmikeillä tulee olla valtuutetun eläinlääkäriin myöntämä EU:n lemmikkieläinpassi. Passin voi EU-maissa ostaa eläintä hoitavalta eläinlääkäriltä. Passin myöntämiseksi eläinlääkäri tarkistaa, että lemmikki on tunnistusmerkitty tatuoinnilla tai mikrosirulla, ja että eläin on rokotettu raivotautia vastaan. Eläinlääkäri kirjaa passiin myös muut rokotustiedot sekä tiedon heisimatolääkityksestä. Norja noudattaa EU-maiden kanssa yhteneviä sääntöjä, mutta Islantiin tuotavia koiria, kissoja tai muita lemmikkieläimiä varten tarvitaan Islannin maatalousministeriön eläinlääkintäviranomaisen myöntämä maahantuontilupa. Maahan tuotavia eläimiä pidetään valtion karanteenissa neljä viikkoa.

Tarkempaa tietoa lemmikkieläinten tuontia koskevista käytännöistä löydät Haloo Pohjolan sivuilta sekä kansallisten vastuuviranomaisten kotisivuilta, Tanskassa elintarvikehallituksen kotisivulta www.foedevarestyrelsen.dk, Suomessa Elintarvikeeturvallisuusviraston kotisivulta www.evira.fi, Islannissa maatalousministeriön kotisivulta www.landbunadarraduneyti.is, Norjassa elintarvikeviraston kotisivulta www.mattilsynet.no ja Ruotsissa maatalousviraston kotisivulta www.sjv.se.

8 OPISKELIJA- JA NUORISOALENNUKSET

Liikkuessasi opiskelijana Pohjoismaissa olet oikeutettu moniin tuntuviin opiskelija-alennuksiin. Kansainvälisen ISIC-kortin, www.isic.org, tai EURO<26-kortin, www.euro26.org, haltijoille tarjotaan useita alennuksia monissa museoissa, kulttuuritapahtumissa, ravintoloissa ja liikkeissä. Myös bussi-, juna-, lento- ja lauttamatkoista saattaa saada hyviä alennuksia.

Usein myös kansallisen opiskelijakortin hankkiminen kannattaa. Ulkomaisena opiskelijana voit anoa opiskelumaasi opiskelijakorttia. Hakuohjeita varten käänny opiskelupaikkasi oppilaskunnan puoleen.

Tanska

Tanskassa vain Tanskan opintotuen Statens Uddannelsesstøtten piiriin kuuluvat opiskelijat ovat oikeutettuja alennuksiin Tanskan joukkoliikenteessä. Mikäli Pohjoismaan kansalaisella on oikeus Tanskan opintotukeen voi hän myös saada alennusta joukkoliikenteessä. Toisen asteen koulutuksessa olevia henkilöitä tuetaan aluehallinnon varoista.

Suomi

Suomessa ulkomaalainen opiskelija voi liittyä oman opiskelijajärjestönsä jäseneksi ja näin päästä suomalaisen opiskelija-alennusten piiriin. Opiskelijakortilla saa oikeuden valtion tukemaan opiskelija-ruokailuun yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa sekä alennuksiin hostelleissa ja joukkoliikenteessä. Junissa ja kaukoliikenteen busseissa alennus on yleisesti 50 %.

Islanti

Islannissa opiskelijakortin (SHÍ-kortti) haltijat ovat oikeutettuja moniin yritysten tarjoamiin alennuksiin. Kortti on tarkoitettu kaikille Islannin yliopiston opiskelijoille, hakiessa tarvitaan islantilaista henkilönnumeroa. Lisätietoja osoitteesta <http://hi.studentakort.is>.

Norja

Norjassa opiskelijat voivat saavat 25 %:n alennuksen junamatkoilla. Myös bussien kaukomatkoista saavat opiskelijat alennusta. Alennuksen suuruus vaihtelee riippuen matkasta ja alennusten saamiseksi tarvitaan kansainvälinen ISIC-kortti. Oslon seudulla joukkoliikenne

antaa alennusta opiskelijakortin haltijoille.

Ruotsi

Ruotsissa yleisesti kaikki alle 26-vuotiaat ovat oikeutettuja nuorisoalennukseen. Yli 26-vuotiaat saavat samat alennukset näyttämällä opiskelijakorttia, www.studentkortet.se. Alennusta saa esim. junamatkoista, joidenkin lentoyhtiöiden lennoista sekä kaukoliikenteen busseista.

9 NEUVONTA JA LINKKEJÄ

9.1 Yleistietoa

Pohjoismainen neuvontapalvelu	
Hallå Norden	www.hallonorden.org
Pohjoismaiden neuvosto ja ministerineuvosto	www.norden.org
EU	http://europa.eu
EUR-Lex	http://europa.eu.int/eur-lex
Kansalaisten neuvontapalvelu	http://ec.europa.eu/citizensrights/index.htm
Sinun Eurooppasi	http://ec.europa.eu/youreurope
Euro-jus	http://ec.europa.eu/represent_en.htm
Solvit-palvelu	http://ec.europa.eu/solvit
Europe Direct	http://ec.europa.eu/europedirect
Euroopan nuorisoportaali	http://europa.eu/youth

9.2 Työskentely

Tanskan avoimet työpaikat	www.jobnet.dk
Suomen avoimet työpaikat	www.mol.fi/platser
Islannin avoimet työpaikat	www.vinnumalastofnun.is/svm/starfavisir.aspx
Norjan avoimet työpaikat	www.nav.no
Ruotsin avoimet työpaikat	http://platsbanken.ams.se/yrke
EURES-portaali	http://europa.eu.int/eures
Ruotsin työvoimahallinnon	
Nordiska jobb	www.ams.se/go.aspx?c=32482
Nordjobb	www.nordjobb.net
Expertise in Labour Mobility	www.labourmobility.com
Work in Denmark	www.workinddenmark.dk
Studiejobs.dk	www.studiejobs.dk
Arbejde.dk	www.arbejde.dk
Studerterhjaelpen	www.studerterhjaelpen.dk
Tietoa työskentelystä Suomessa	www.mol.fi/finnwork
Deltidsjobb.no	www.deltidsjobb.no

Sommarjobb.se
Finn.no

www.sommarjobb.se
www.finn.no

Raja-osaamiseen keskittyneet palvelut

Arctic jobnet
Øresunddirekt
Grensetjånsten

www.arcticjobnet.net
www.oresunddirekt.com
www.grensetjansten.no

9.3 Lehdet

Tanska

Jyllands-Posten
Politiken
Berlingske Tidende

http://jp.dk
http://politiken.dk
www.berlingske.dk

Islanti

Morgunblaðið
Fréttablaðið
Blaðið

www.mbl.is
www.visir.is
www.vbl.is

Suomi

Helsingin Sanomat
Turun Sanomat
Aamulehti

www.hs.fi
www.turunsanomat.fi
www.aamulehti.fi

Norja

VG
Aftenposten

www.vg.no
www.aftenposten.no

Ruotsi

Aftonbladet
Dagens Nyheter
Expressen
Svenska Dagbladet

www.aftonbladet.se
www.dn.se
www.expressen.se
www.svd.se

9.4 Väestökisteri- ja sosiaaliviranomaiset

Tanska

Tanskan julkishallinnon
palveluopas ja Folkeregistret www.borger.dk
Tanskan sosiaaliministeriön sivut www.social.dk

Suomi

Maistraatit www.maistraatti.fi
Väestökisterikeskus www.vaestorekisterikeskus.fi
Kela www.kela.fi
Sosiaali- ja terveysministeriö www.stm.fi
Eläketurvakeskus www.etk.fi

Islanti

Nationalregistret www.thjodskra.is
Sosiaaliturvaviranomainen
Tryggingastofnun www.tr.is
Sosiaali- ja terveysministeriö <http://eng.heilbrigdisraduneyti.is>

Norja

Verohallinto www.skatteetaten.no
Arbeids- og velferdsetaten www.nav.no

Ruotsi

Verohallinto www.skatteverket.se
Försäkringskassan www.fk.se

9.5 Kielikurssit

Tanska

Folkehøjskolerne www.hojskolerne.dk
Vidar www.vidar.dk
Studieskolen www.studieskolen.dk

Suomi

Pohjoismaiden Suomen
instituutti NIFIN www.nifin.helsinki.fi/index_fin.htm
Kansalaisopistot www.ktol.fi
Kesäyliopistot www.kesayliopistot.fi

Islanti

Námsflokkar Reykjavíkur
Icelandic Online

www.vefskoli.is
www.icelandic.hi.is

Norja

Folkeuniversitetet
Oslo Voksenopplæring

www.fu.no
www.oslovo.no

Ruotsi

Folkhögskola
Folkuniversitetet
Language Course
Medborgarskolan
Studentum

www.folkhogskola.nu
www.folkuniversitetet.se
www.languagecourse.se
www.medborgarskolan.se
www.studentum.se

9.6 Opiskelu

Kansainvälisen henkilövaihdon keskusket eri maissa

Tanska Cirijs

www.cirijsonline.dk

Suomi CIMO

www.cimo.fi

Islanti Islannin yliopiston
kansainvälinen toimisto

www.ask.hi.is/page/forsidaenglish

Norja SIU

www.siu.no

Ruotsi Internationella
programkontoret

www.programkontoret.se

Centret för internationellt
ungdomsutbyte

www.ciu.org

NORRIC –Nordic recognition
network

www.norric.org

Nordiskol

www.nordskol.org

Norden Edu – Gateway to higher
education in the Nordic countries

www.nordenedu.net

Ut I Norden

www.utinorden.org

UtdannelsesGuiden

www.ug.dk

Study in Denmark

www.studyindenmark.dk

Opintoluotsi

www.opintoluotsi.fi

Study in Norway

www.studyinnorway.no

Opplæring og utdanning I Norge

<http://ped.lex.no>

Utdanning.no

www.utdanning.no

Study in Sweden	www.studyinsweden.se
Student.se	www.student.se
StudentTorget.no	www.studenttorget.no
Utbildningsinfo	www.utbildningsinfo.se
Studera.nu	www.studera.nu
Skolverket	www.skolverket.se
Ungdomsinformasjonen	www.unginfo.no
Verket för Högskoleservice	www.vhs.se
Öresund Study Gateway	www.studygateway.org

Opiskelijajärjestöt eri Pohjoismaissa

Ota yhteyttä yliopistosi ylioppilaskuntaan tai oppilaitoksesi oppilaskuntaan.

Opintotuki

Tanska SU	www.su.dk
Suomi Kansaneläkelaitos	www.kela.fi
Íslanti Lánasjóður íslenskra námsmanna	www.lin.is
Norja Lånekassen	www.lanekassen.no
Ruotsi Centrala Studiestödsnämnden CSN	www.csn.se

Opiskelija-asunnot www.nsbo.org

9.7 Asunnonvälitys

Tanska

Koko Tanskan kattava opiskelija-asuntovälityspalvelu	www.findbolig.nu
Kööpenhaminan ja lähialueiden vastaava palvelu	www.kollegierneskontor.dk

Suomi

Suomen opiskelija-asunnot	www.soa.fi
VVO	www.vvo.fi
Kuntahakemisto	www.suomi.fi

Íslanti

Opiskelija-asunnot	www.fs.is
--------------------	--

Vuokrayhdistys www.studentagardar.is
www.unak.is (Universitetet i Akureyri)
www.arsalir.is

Norja

www.finn.no
www.hybel.no
www.leiemarkedet.no
www.studenttorget.no

Ruotsi

www.svebo.se/student
www.studentlya.nu
www.student.se/bostad
www.jagvillhabostad.nu
www.andrahandsguiden.com

9.8 Verotus

Tanskan verohallinto www.skat.dk
Suomen verohallinto www.vero.fi
Islannin verohallinto www.rsk.is
Norjan verohallinto www.skatteetaten.no
Ruotsin verohallinto www.skatteverket.se

Nordisk eTax www.nordisketax.net

9.9 Muuta maakohtaista tietoa

Tanska

www.danmark.dk
Ungdomsinformationen
(nuorten neuvontapalvelu) www.iu.dk
Kansallinen nuorisokomitea www.duf.dk
Kööpenhaminan kaupungin
Use it-palvelu www.useit.dk
Folketinget www.folketinget.dk
Retsinformation www.retsinfo.dk
Told- og skattestyrelsen www.skat.dk

Färsaaret

www.tourist.fo
www.faroeislands.com

Grönlanti

www.greenland-guide.gl
www.nanoq.gl

Suomi

www.suomi.fi
Discover Finland <http://finland.cimo.fi>
Suomen nuorisotiedotuskeskus
Kompassi <http://kompassi.lasipalatsi.fi>
Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi www.alli.fi
Suomen julkishallinnon palvelu www.suomi.fi
Suomen infopankki www.infopankki.fi
Suomen laki www.finlex.fi
Eduskunta www.eduskunta.fi
Eurooppa-tiedotus www.eurooppa-tiedotus.fi
Nifin www.nifin.helsinki.fi
Tulli www.tulli.fi
Virtual Finland <http://virtual.finland.fi>
Muutto Suomeen www.mol.fi/migration/ruopas.pdf
Pohjola-Nordens
Ungdomsförbund www.pnn.fi
Yleistietoa Ahvenanmaasta www.aland.fi

Islanti

www.iceland.is
www.icetourist.is
www.nat.is
Islannin ulkomaalaisten
tiedotussivut www.mcc.is
Althingi www.althingi.is
Kansallinen nuorisokomitea www.youth.is
Regeringen www.stjr.is
Ríkisskattstjóri www.rsk.is
Tollur www.tollur.is
Tryggingastofnun ríkisins www.tr.is

Norja

Kansallinen nuorisokomitea
Norjalainen nuorisoportaali
Norsk lag
Norges regering
Stortinget
Toll- og avgiftsdir.

www.norge.no
www.lnu.no
www.ung.no
www.lovdato.no
www.regjeringen.no
www.stortinget.no
www.toll.no

Ruotsi

Kansallinen nuorisokomitea
SyoGuiden
Europa-upplysningen
Regeringen
Riksdagen
Svensk lag
Tullverket

www.sweden.se
www.si.se
www.lsu.se
www.syoguiden.com
www.eu-upplysningen.se
www.regeringen.se
www.riksdagen.se
www.notisum.se
www.tullverket.se

10 MUUTTAJAN MUISTILISTA

Tässä listassa esitetyt huomiot koskevat pääasiassa muuttajia, jotka muuttavat toiseen Pohjoismaahan virallisesti eli heidät rekisteröidään väestörekisteriin muuttomaassa. Lista on kuitenkin hyödyllinen muistilista myös tilapäisesti muuttaville.

Lähtömaassa

- Tee osoitteenmuutosilmoitus postille.
- Ilmoitus lähtömaan väestörekisteriviranomaisille, jos kyseessä on pysyvä muutto tai Norjassa, Tanskassa ja Islannissa yli 6 kuukautta tai Suomessa ja Ruotsissa yli 12 kuukautta kestävä oleskelu. Lisätietoja löydät kohdasta Väestörekisteri.
- Ota yhteyttä kotimaasi sosiaaliviranomaisiin selvittääksesi sosiaaliturvasiat. Tämä on erityisen tärkeää, jos saat jotain etuuksia.
- Ota yhteys vakuutusyhtiöosi vakuutusasioiden selvittämiseksi.
- Jos muutat EU:n veroalueen rajan yli, ota selvää muuttotavaroiden verotuksesta. Käänny tullin puoleen myös lääkkeitä ja lemmikkejä koskevilla kysymyksillä.
- Selvitä verovirastosi kanssa verovelvollisuutesi ja veroilmoituksenteko velvollisuutesi.
- Jos haluat, että uuden työskentelymaasi työttömyyskassa lukee hyväksi vakuutuskautesi työssäoloahtoon, pyydä työttömyyskassastasi E301-lomake.
- Jos haluat lähteä työttömänä työnhakijana työnhakuun toiseen Pohjoismaahan kotimaisen työttömyyspäivärahan turvin kolmeksi kuukaudeksi, käänny työvoimatoimistosi puoleen lähtömaassa.

- Tarvitsetko enää pankkitiliäsi? Jos et, muista sulkea tili. Pankit voivat myös antaa lausuntoja, jotka helpottavat tilinavausta saman ketjun pankissa toisessa Pohjoismaassa.

Muuttomaassa

- Ota selvää maan väestörekisteröintiä koskevista säännöistä. Kuinka kauan aikaa aiot oleskella maassa? Tuleeko sinun tehdä virallinen väestörekisteröinti vai tarvitsetko vain väliaikaisen henkilötunnuksen?
- Väliaikaista henkilötunnusta voit hakea ottamalla yhteyttä maasta riippuen paikalliseen väestörekisteriviranomaiseen, verovirastoon tai sosiaaliturvaviranomaisiin.
- Virallinen muuttoilmoitus tehdään kirjallisesti ja toimitetaan henkilökohtaisesti uuden maan väestörekisteriviranomaisille. Mukaan tarvitset virallisen henkilöllisyystodistuksen.
- Jos aiot työskennellä muuttomaassa, hae verokorttia paikallisesta verovirastosta.

POHJOLA-NORDENIN NUORISOLIITTO
POHJOLA-NORDENS UNGDOMSFÖRBUND
YOUTH LEAGUE OF THE FINNISH NORDEN ASSOCIATION

pohjola

Pohjoismaiden ministerineuvosto

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

Julkaisija

Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto
Sibeliuksenkatu 9 A, 00250 Helsinki
Puhelin (09) 4542 0825
Faksi (09) 4542 0820
pnn@pohjola-norden.fi
www.pnn.fi

Toimitus

Pirjo Mälkiäinen, Heli Mäkipää 2008

Graafinen suunnittelu

Tuovi Rautjoki

Kansikuva

Johnér Bildbyrå AB / Plattform

Copyright © Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto